

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
Factors relevant to the consciousness on the Philosophy of Economy of the
Student of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

ทรงสิริ วิจิราภรณ์

ห้องสมุดพิมพ์การพระนคร
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
วันที่ 01-08-54
เลขทะเบียน 117000910
เลขหมู่ 09 0397

ท 155 4

2553

ด-1

งานวิจัยนี้ได้รับทุนจากงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2553

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ผู้วิจัย : ทรงสิริ วิจิรานนท์

พ.ศ. : 2553

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาจาก 9 คณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 386 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเซฟเฟ่

ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครส่วนใหญ่ มีอายุ 20-21 ปี จำนวนสูงสุด เกินครึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด กว่า 3 ใน 4 ของนักศึกษาสำเร็จจากโรงเรียนของรัฐ สำหรับชั้นปีที่ศึกษา ศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวนสูงสุด ส่วนรายรับที่นักศึกษาได้รับจะอยู่ในช่วงรายรับ 5,001-8,000 บาท จำนวนสูงสุดและกว่าครึ่งของนักศึกษาที่มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย
2. จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในรายชื่อนักศึกษามีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ค่าเฉลี่ยสูงสุด
3. ความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบถูก จากค่าคะแนนเฉลี่ย 10.73 คะแนน นักศึกษาได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.0
4. ความคิดเห็นที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง อันประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี อยู่ในระดับมาก
5. อันดับการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน นักศึกษาคิดว่าควรเริ่มจาก ตัวเองเป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วย ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ที่ทำงาน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และอื่นๆตามลำดับ
6. วิธีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักศึกษาคิดว่า ควรใช้วิธีการประหยัด-อดออม จำนวนสูงสุด

7. กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการศึกษาจากสถานที่จริงเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต จำนวนสูงสุด

8. ปัจจัยระดับความรู้ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และรายรับของนักศึกษาที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. ปัจจัยชั้นปี ระดับความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรายรับของนักศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

10. จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

Title : Factors relevant to the consciousness on the Philosophy of Economy of the Student of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

Researcher : Songsiri Wichiranon

Year : 2553

Abstract

This research is aimed to study the consciousness on the philosophy of sufficiency economy and factors relevant to the consciousness on sufficiency economy of the students of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. It is a descriptive research. The sample group consists of students from 9 Department of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon. The tools used to collect 386 students data include questionnaire, information analysis by frequency clarification, percentage, arithmetics mean , standard deviation , t value, one – way variation anaysis and testing the difference in pairs by Scheffe's method

According to the study, it is discovered as follows :

1. Basic factors of the students of Rajamangala University of Technology Phra Nakhon mostly are between 20-21 years of age, more than half have their homeland in provinces, more than thereof four graduated from public schools, as for the Study class, the most found in the 1 st class students and the income of the students are between 5,001-8,000 bath, most and more than half of the students have more income than expenditure.

2. The consciousness of the students on the philosophy of sufficiency economy in general is at the highest level, for each item, the students are proud of being the Thai people with the highest percentage.

3. The knowledge of sufficiency economy concept, most students have right answers from average scores of 10.73, students have scores higher than the average at the percentage of 70.

4. The opinion on the philosophy of sufficiency economy which is comprised of moderateness, rationality and immunity are at high level.

5. The level of which to use the sufficiency economy' s principle in daily life, the students thought that it should be initiated by themselves and then followed by families, friends, academies, offices both public and private authorities etc. respectively.

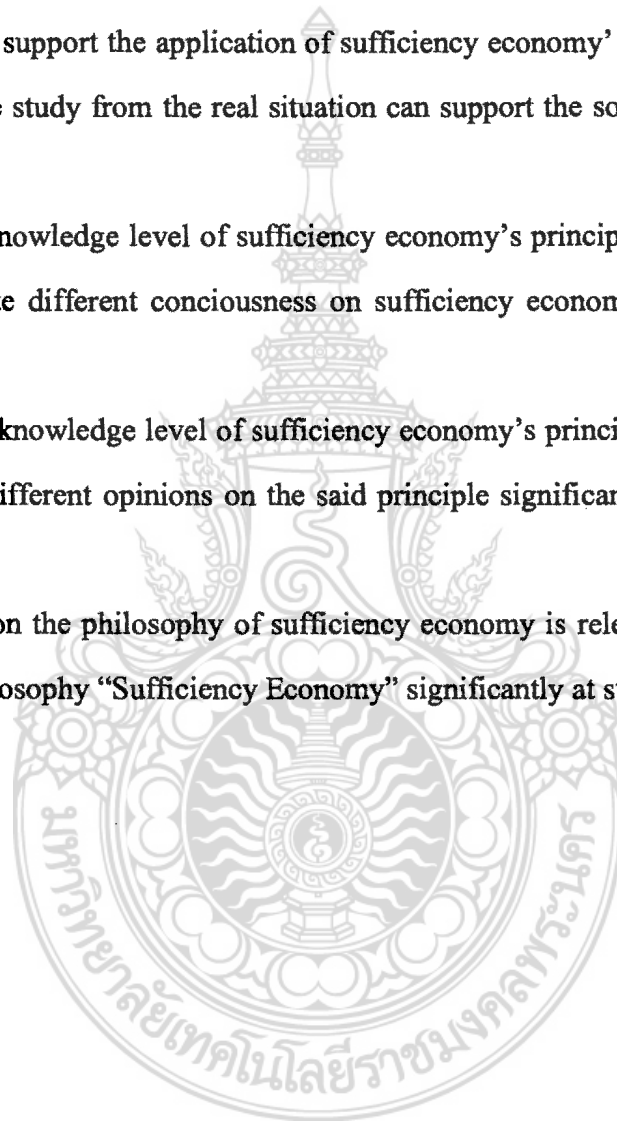
6. How to apply the principle of sufficiency economy in life, the students thought that the economical savings is the most appropriate way at the highest level.

7. The activities to support the application of sufficiency economy' s principle in life, the students thought that the study from the real situation can support the said principle at the highest level.

8. Factors on the knowledge level of sufficiency economy's principle and the income of different students indicate different consciousness on sufficiency economy significantly at statistics of 0.05.

9. Factor on class, knowledge level of sufficiency economy's principle and income of different students indicate different opinions on the said principle significantly at statistics of 0.05.

10. Consciousness on the philosophy of sufficiency economy is relevant positively to His Majesty The King's philosophy "Sufficiency Economy" significantly at statistics of 0.01.

กิตติกรรมประกาศ

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร นี้ สำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณรายได้มหาวิทยาลัย ประจำปี 2553

ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ เจ้าหน้าที่ ทั้ง 9 คณะที่ให้ความร่วมมือระหว่างการเก็บข้อมูลของขอบคุณนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถาม จนทำให้งานสำเร็จลงด้วยดี และขอขอบคุณดร.ศักดิ์ภิรมย์ สำหรับการให้คำปรึกษาและช่วยแก้ไขในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดามารดา ตลอดจนบูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ทรงสิริ วิชิรานนท์

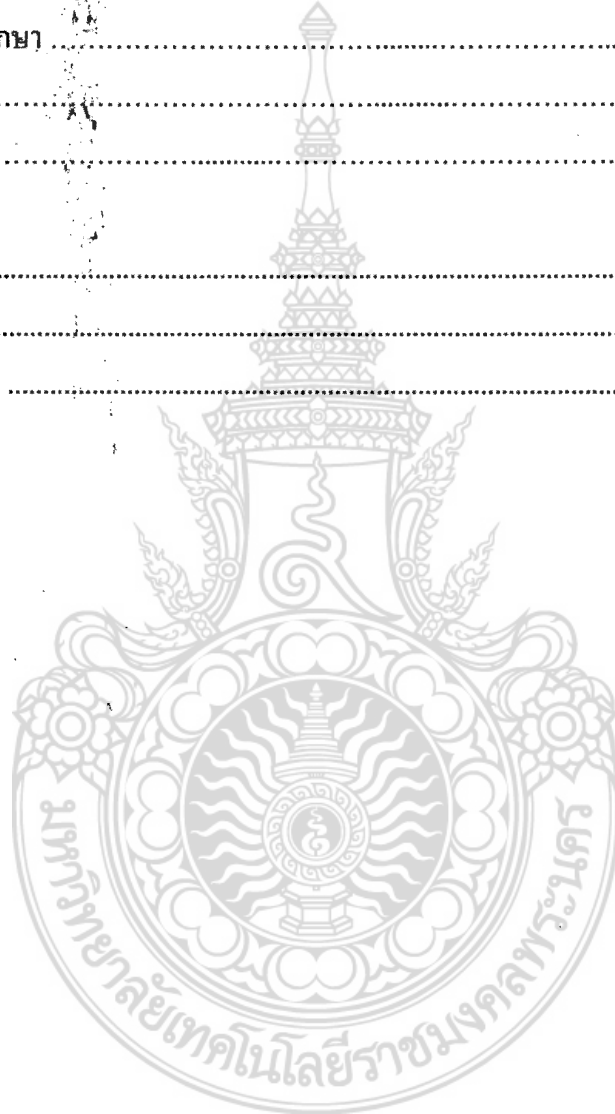
กันยายน 2553

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ.....	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(8)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์	2
ขอบเขตวิจัย	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
นิยามศัพท์.....	3
สมมติฐานวิจัย.....	3
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
แนวคิดจิตสำนึกและจิตสำนึกทางสังคม	4
แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	9
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
กรอบแนวคิดการศึกษา	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	30
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	33
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ปัจจัยพื้นฐาน.....	36
จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	38

ความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	39
ความคิดเห็นที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง.....	42
การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต.....	48
ทดสอบสมมติฐาน.....	50
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	61
สรุปผลการศึกษา.....	61
อภิปรายผล.....	63
ข้อเสนอแนะ.....	65
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	68
แบบสอบถาม	69

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 เพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	36
4.2 อายุของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	37
4.3 ภูมิลำเนาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	37
4.4 โรงเรียนที่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา.....	37
4.5 ชั้นปีที่ศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	37
4.6 รายรับรวม/เดือนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	38
4.7 ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.....	38
4.8 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	39
4.9 ความรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	41
4.10 ระดับความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	42
4.11 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียงในการกระทำ.....	42
4.12 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียงในคํามคิด.....	43
4.13 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณค่าแท้จริง.....	44
4.14 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณค่าเทียม.....	45
4.15 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรอบรู้.....	45
4.16 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณธรรม.....	46
4.17 ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านมีความเพียร.....	47
4.18 จิตสำนึกต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง.....	47
4.19 น้ำหนัก ค่าความดี และค่าน้ำหนักรวม ของการเริ่มต้นปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง.....	48
4.20 วิธีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต.....	49
4.21 กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต.....	49
4.22 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	50
4.23 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาต่างกันกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	50
4.24 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	51
4.25 เปรียบเทียบความแตกต่างอายุต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	51
4.26 เปรียบเทียบความแตกต่างอายุต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	52
4.27 เปรียบเทียบความแตกต่างชั้นปีต่างกันกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	52

4.28	เปรียบเทียบความแตกต่างรายรับต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	53
4.29	ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง.....	53
	ระหว่างกลุ่มรายรับ.....	
4.30	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านพอประมาณ.....	54
	มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี.....	
4.31	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาต่างกันกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	54
4.32	เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ต่างกันกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	55
4.33	เปรียบเทียบความแตกต่างอายุต่างกันที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	55
4.34	เปรียบเทียบความแตกต่าง โรงเรียนต่างกันที่มีต่อแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง.....	56
4.35	เปรียบเทียบความแตกต่างชั้นปีต่างกันกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
4.36	ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
	ระหว่างกลุ่มชั้นปี.....	
4.37	ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยความมีเหตุผล.....	58
	ระหว่างกลุ่มชั้นปี.....	
4.38	ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยความมีภูมิคุ้มกันที่ดี.....	58
	ระหว่างกลุ่มชั้นปี.....	
4.39	เปรียบเทียบความแตกต่างรายรับต่างกันกับแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง.....	59
4.40	ผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง.....	60
	ระหว่างกลุ่มรายรับ.....	
4.41	ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา กับแนวคิด.....	60
	ด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของนักศึกษา.....	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจดั้งเดิมของสังคมไทยที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต ที่เป็นสังคมเกษตรกรรม มีวิถีชีวิตเศรษฐกิจสังคมแบบทำมาหากินฝากชีวิตไว้กับธรรมชาติ แต่เมื่อมีการวางแผนพัฒนาประเทศโดยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาเป็นเข็มทิศกำหนดแนวทางการพัฒนามากว่า 4 ทศวรรษ ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจมุ่งเน้นการผลิตเพื่อการค้าในระดับชาติ และลัทธิบริโภคนิยมจากตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบคิด วิธีการดำเนินชีวิตของคนไทยในทุกด้าน เปลี่ยนจากการพึ่งตนเอง เป็นการพึ่งตลาด พึ่งพาทายนอกมากขึ้น กระแสโลกาภิวัตน์มีผลกระทบถึงระดับจุลภาคในระดับบุคคลและครอบครัว แต่ในขณะที่เดียวกันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย โดยยึดแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นตอนของทฤษฎีใหม่เป็นแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศ ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจพระองค์ท่านได้เน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ หวนกลับสู่วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ภาคภูมิใจในความเป็นวิถีชุมชน พึ่งพาตนเองและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ดังพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 23 ธันวาคม 2542 ความว่า “เศรษฐกิจพอเพียง แปลว่า Sufficiency Economy... คำว่า Sufficiency Economy นี้ไม่มีในตำราเศรษฐกิจ จะมีได้อย่างไร เพราะเป็นทฤษฎีใหม่... Sufficiency Economy นั้น ไม่มีในตำรา เพราะหมายความว่าเรามีความคิดใหม่...และ โดยที่ท่านผู้เชี่ยวชาญสนใจ ก็หมายความว่า เราสามารถที่จะ ไปปรับปรุง หรือใช้หลักการ เพื่อที่จะให้เศรษฐกิจของประเทศ และของโลกพัฒนาดีขึ้น ” เป็นผลให้สืบเนื่องถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมเป็นฐานที่มั่นคงของประเทศ ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุข ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10

เมื่อพิจารณาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจะพบว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะชี้ให้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติตนของคนในระดับต่างๆ ตั้งแต่ระดับปัจเจกชน ระดับครอบครัว ระดับชุมชน และระดับชาติ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเน้นในความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ทั้งนี้จะต้องอยู่ในบริบทที่ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งผู้ปฏิบัติจะต้องกอร์ปด้วยความรู้และคุณธรรมเป็นหลัก ซึ่งต้องอาศัยความตระหนักที่เกิดจากการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจและลงมือประพฤติ ปฏิบัติได้อย่างสมดุลเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนในที่สุด

จากการวิเคราะห์สถานภาพองค์ความรู้งานวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยอภิชัย พันธเสน(2550) พบว่า แม้ว่าจะมีการศึกษาและนำเสนอตัวอย่างเป็นรูปธรรมของการเป็นเศรษฐกิจพอเพียงจำนวนมาก แต่การศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการวิเคราะห์ในหลายด้าน และด้านหนึ่งที่สำคัญอภิชัย พันธเสน ได้นำเสนอว่าควรมีการศึกษาวิจัย คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาบุคลากรของรัฐ บุคลากรในสถานศึกษา บุคลากรขององค์กร ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับ จรววยพร ธรรมินทร์(2550) ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่ระบบการศึกษาว่า ในด้านการศึกษา ยังปรากฏถึงความไม่เข้าใจในการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับการศึกษาอยู่มากพอสมควร องค์ความรู้ ด้านนี้ยังจำกัด ไม่เพียงพอที่จะตอบใจหทัยได้อย่างชัดเจน กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ว่า จะต้องขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทุกระดับทั้งในและนอกระบบ เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ สู่การดำรงชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครเป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่น้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นพันธกิจหลักของมหาวิทยาลัย ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10(พ.ศ.2550-2554) ในประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยพัฒนาคนให้มีความรู้ คุณธรรม มีภูมิคุ้มกันพร้อมที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลง และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนทางด้านสังคมศาสตร์จึงต้องการหาคำตอบว่านักศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด มีเจตคติต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร ตลอดจนปัญหา อุปสรรคในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษานำเสนอมหาวิทยาลัยในการพัฒนา ปลุกฝังนักศึกษาให้เตรียมพร้อมในการประกอบวิชาชีพ นอกเหนือไปจากการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและประสบผลสำเร็จในชีวิต โดยยึดหลักความพอเพียง ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันความเสี่ยง สามารถเอาตัวรอดได้ในสังคมปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

3. ขอบเขตของโครงการวิจัย

ขอบเขตเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาจิตสำนึก ความรู้ความเข้าใจ เจตคติที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประเด็นความพอประมาณ ความมีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดี ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาทั้ง 9 คณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 10,614 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาทั้ง 9 คณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 386 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น

ขอบเขตเวลา

เริ่มดำเนินการ 1 ตุลาคม 2552 – 30 กันยายน 2553

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
2. สามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางจัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึกให้กับนักศึกษา
3. สามารถขยายผลการศึกษาไปเป็นข้อมูลกำหนดแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาระบบการผลิตนักศึกษาให้มีคุณภาพสมดังเป้าหมายของมหาวิทยาลัยต่อไป

5. นิยามศัพท์

ปัจจัย หมายถึง สาเหตุหรือองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

จิตสำนึก หมายถึง สภาวะการรับรู้ การเข้าใจ การคิดได้ ที่แสดงออกเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตของนักศึกษาในความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี

ความพอประมาณ หมายถึง ความพอเพียงในการกระทำ พอเพียงในคำพูด และพอเพียงในความคิด

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจ การกระทำ ต้องเป็นไปอย่างมีเหตุมีผล คำนึงถึงเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่คาดว่าจะเกิดอย่างรอบคอบ

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง ความรอบรู้ในตัวตน รอบรู้ในหลักวิชา รอบคอบ ระมัดระวัง มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียร ความอดทน ขยันหมั่นเพียร

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครทั้ง 9 คณะที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552

6. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษาที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานของนักศึกษาที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษากับแนวคิดด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ค้นคว้า ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร วรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสำนึก และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยนำเสนอเป็นลำดับดังนี้

1 แนวคิดจิตสำนึกและจิตสำนึกทางสังคม

1.1 ความหมายของจิตสำนึก

ความหมายของคำว่า ความตระหนักหรือจิตสำนึก (Awareness of Consciousness) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ ดังนี้

พจนานุกรมจิตวิทยาฉบับสมบูรณ์ (อ้างใน สมพร รัตนละออ, 2548: 7) ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง “ การรู้ ความมีสติ ประสบการณ์ทางวัตถุหรือทางความคิดอย่างหนึ่ง ส่วนคำ จิตสำนึก หมายถึง สติ การรู้ตัว การรู้ถึงความเป็นไปทุกอย่างของตน ”

พจนานุกรมทางการศึกษาที่ กู๊ด (Good 1973:54 เป็นบรรณาธิการ อ้างใน สมพร รัตนละออ, 2548: 7) ได้ให้ความหมายความตระหนักว่า “เป็นการกระทำที่รู้ตัว ซึ่งมีความหมายนัยเดียวกับจิตได้สำนึก” และอธิบายความหมาย จิตสำนึกว่า คือ “ พฤติกรรมที่แสดงถึง การเกิดการรับรู้ ของบุคคลหรือการที่แสดงความรู้สึกรับผิชอบต่อปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น”

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานฉบับ(2546:118) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะที่จิตตื่น และรู้ตัว สามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส ได้ด้วยกาย

อีเชนซ์และอาร์โนลด์ (Eyench and Arnold 1972 : 210 อ้างใน สมพร รัตนละออ , 2548: 7) ได้อธิบายจิตสำนึกในแง่จิตวิทยาว่า “จิตสำนึกเป็นความสัมพันธ์ของความตระหนักและเจตคติ จิตสำนึกเป็นภาวะของจิตใจซึ่งไม่อาจแยกเป็นความรู้สึกหรือความคิดแต่เพียงอย่างเดียวโดยเด็ดขาด” ส่วนความตระหนักได้ให้ความหมายว่า “ สถานภาพของการรู้ตัว การมีสติ การรับรู้ข่าวสาร ส่วน ความหมายของคำคือ “จิตสำนึก คือ สถานภาพการรับรู้ต่อสิ่งต่างๆ ความตระหนักคือ การมีความรู้ต่อ สิ่งนั้นๆ หรือแสดงถึงการรับรู้ หรือความรู้นั้นๆ”

คาฟฟีกา (Kaffika , 1978 : 212210 อ้างใน สมพร รัตนละออ, 2548: 8) ให้ความหมาย จิตสำนึกว่า “จิตสำนึกเป็นสภาวะตื่นตัวของจิตใจต่อเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ใด ปัจจัยที่ทำให้บุคคล เกิดจิตสำนึกขึ้นคือ ประสบการณ์หรือสภาพการณ์แวดล้อมรอบตัวบุคคล”

ฟาร์ทิง (Farting , 1992: 6 อ้างใน สมพร รัตนละออ, 2548: 8) ให้คำนิยามว่า “จิตสำนึก คือ สภาพความนึกคิดของบุคคลในปัจจุบันที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทั้งภายในตนเอง และภายนอกตนเอง”

นัทซาลัส (Natsolas , 1991:4 อ้างใน สมพร รัตนละออ, 2548: 8) ให้คำนิยามว่า “ จิตสำนึกเป็นการ ตระหนักรู้โดยตรงและเป็นสภาวะของจิตใจที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อผูกมัดของความคิดความรู้สึกและความตั้งใจทุกอย่าง”

นัทซาลัส (Natsalos, 1991:4 อ้างใน สมพร รัตนลออ, 2548: 8) ให้คำนิยามว่า “จิตสำนึกเป็นการตระหนักรู้โดยตรงและเป็นสภาวะของจิตใจที่เป็นเงื่อนไขหรือข้อผูกมัดของความคิดความรู้สึกและความตั้งใจทุกอย่าง”

วอลเลต และฟิชเชอร์ (Wallace and Fisher 1991:5 อ้างใน สมพร รัตนลออ, 2548: 8) ให้ความหมายของจิตสำนึกว่าเป็นกระบวนการจัดการสารสนเทศที่ขึ้นอยู่กับขั้นตอนของการตระหนักรู้”

โซโล (Solo, 1991 : 12 อ้างใน คำรณ จำปาลี, 2543:13) ให้ความหมายของจิตสำนึก ว่าเป็นโครงสร้างทางความคิดที่ลึกซึ้ง และเป็นการนำเสนองานภายใน

แชปลิน (Chaplin, 1985 : 30 อ้างใน คำรณ จำปาลี, 2543:13) ให้ความหมายจิตสำนึก ในเชิงจิตวิทยา คือสภาวะรู้ตัวทางจิต เช่นรู้สึกตัวว่ากำลังกินข้าว กำลังคิดอะไรอยู่ และยังรวมเอาประสบการณ์ ณ เวลาที่กำหนด

ซิมบาโด (Zimbardo, 1979 : 25 อ้างใน คำรณ จำปาลี, 2543:13) ให้ความหมายจิตสำนึก หมายถึงสถานะของเหตุการณ์ภายในสิ่งแวดล้อมภายนอก

โยฮัน คันทนบูท (มปป. : 52 อ้างใน คำรณ จำปาลี, 2543:13) ให้ความหมายจิตสำนึก หมายถึงความรู้สึกตัวของบุคคลที่มีต่อประสบการณ์สัมผัส การรับรู้ ความคิด และความรู้สึก

จอห์น ลอค (John Lock, 1632-1704 : 2 อ้างใน คำรณ จำปาลี, 2543:13) ให้ความหมายจิตสำนึก หมายถึง “จิต” คือความรู้ที่เรารู้สึกตัว (Conscious) คือรู้ว่าเรากำลังเรากำลังทำอะไร คิดอะไรอยู่ จิตของเรานั้นสะอาดบริสุทธิ์ ว่างเปล่าเหมือนผ้าขาวสะอาด (Blank tablet) สิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อจิตใจ เสมือนสีย้อมผ้าทำให้ผ้ามีสีดอกต่างๆ เมื่อเจริญวัยก็ค่อยสร้างสมจิตที่สมบูรณ์ โดยได้จากการเรียนรู้ การฝึกจิตให้เฉียบแหลมควรฝึกด้วยการคิดคำนวณ จิตของเราก็คงเกิดการสะสมประสบการณ์ต่างๆที่ได้จากการเรียนรู้ การเรียนรู้ต่างๆที่ผ่านไปจะสะสมในดวงจิต เชื่อว่าความคิดเห็นและการเรียนรู้ที่ผ่านๆมาแล้ว จะสัมพันธ์ต่อกันซึ่งเป็นรากฐานของทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยง (Association)

กันยา สุวรรณแสง (2541) ให้ความหมายจิตสำนึกว่า จิต คือ การที่คนเรารู้สึกตัวว่าทำอะไร คิดอะไร ความรู้สึกตัว เรียกจิตสำนึก คือสมาธิ สติสัมปชัญญะ เชื่อว่าชีวิตประกอบด้วยร่างกายและจิตใจ (body and mind) จึงมีคำพูดว่า “A sound mind is in a sound body” (จิตที่ผ่องใสอยู่ในร่างกายที่แข็งแรง) จิตนั้นแบ่งเป็นส่วนๆ เช่น ความคิด (Idea) จินตนาการ (Imaging) ความจำ (Memory) การรับรู้ (Concept) ส่วนที่สำคัญที่สุดที่เรียกว่า Faculty of will เป็นส่วนหนึ่งของจิตใจที่สามารถสั่งกระทำการเคลื่อนไหวต่างๆของร่างกาย

นอกจากนี้ยังมีผู้ให้ความหมายความตระหนัก ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้หมายรวมว่าเป็นความหมายเดียวกัน ดังนี้ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2529 : 14 อ้างใน สมพร รัตนลออ) กล่าวว่า ความตระหนักคือการที่บุคคลคิดได้การเกิดขึ้นในความรู้สึกมีสิ่งหนึ่ง เหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้ตัวว่ามีหรือการได้ถูกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะสามารถจำได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะบางอย่างของสิ่งนั้น

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 133 อ้างใน สมพร รัตนลออ, 2548:11) กล่าวว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้ (Cognitive Domain) แต่ความตระหนักนั้นไม่ได้เกี่ยวกับความจำหรือความสามารถระลึกได้ ความตระหนัก หมายถึง ความสามารถนึกถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจ

บลูม (Bloom 1973 : 271)อ้างใน สมพร รัตนลอบ, 2548:11) ได้กล่าวถึงความตระหนักไว้ว่า ความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์ ความตระหนักเกือบคล้ายกับความรู้ตรงที่ความรู้และความตระหนักต่างไม่เน้นที่ลักษณะสิ่งเร้า แต่ความตระหนักเกือบคล้ายกับความรู้ที่ความตระหนักไม่จำเป็น ต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้าให้เกิดความตระหนัก

จากความหมายของจิตสำนึกหรือความตระหนักที่นักวิชาการได้กล่าวมา อาจสรุปได้ว่า หมายถึง ความรู้สึกที่แสดงถึงความรับรู้ ความเข้าใจ ความสำนึก ของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์หนึ่ง และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่น

1.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก

ทาร์ท (1991:7) นำเสนอทฤษฎีจิตสำนึก โดยเห็นว่า จิตสำนึก คือ โครงสร้างหรือสิ่งที่ต้องการการเรียนรู้หรือประสบการณ์ ไม่สามารถมีได้โดยอัตโนมัติหรือมอบให้ โครงสร้างนี้ประกอบด้วยความคิดรวบยอดต่างๆ ได้แก่ 1) การใส่ใจ/การตระหนักรู้ 2) โครงสร้าง 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับการใส่ใจ/การตระหนักรู้ 4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับโครงสร้าง

ส่วนบุญหยุด พันธุ์เพ็ง (2540 : 42-59) ได้ให้แนวคิดของจิตสำนึกว่า เป็นความรู้ สำนึกตัวของมนุษย์เราที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เป็นปกติ จำเป็นต้องอาศัยความรู้สำนึกตัวหรือที่เรียกว่า Consciousness เป็นเครื่องที่จะบังคับทำงานได้ถูกต้อง ถ้าขาดความรู้สำนึกตัว ร่างกายจะไม่สามารถทำกิจกรรมการงานไปด้วยดี สมความมุ่งหมาย ความรู้สึกสำนึกตัวเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน ไม่มีน้ำหนัก แต่เป็นสิ่งที่มนุษย์หรือสัตว์ก็ทำตามจะต้องมีอยู่เสมอ จะขาดเสียมิได้ ถ้าขาดความรู้สำนึกตัวมันสมองอาจจะบังคับให้ร่างกายทำงานได้โดยตรง แต่งานที่ทำได้นั้นจะเหมือนกับการที่คนถูกสะกดจิตทำหรือเหมือนกับเครื่องจักร คือทำได้เท่าที่ให้ทำ ไม่สามารถนำความคิดต่างๆ ดัดแปลงการทำงานที่ทำหรือสิ่งอื่นให้ดีกว่าเดิมได้ การที่มนุษย์เราสามารถทำงานได้ดีกว่าเครื่องจักร และไม่เหมือนกับเครื่องจักรนั้น ก็เพราะว่าเรามีความรู้สำนึกตัวอยู่เสมอ ความรู้สำนึกตัวนี้มีอยู่ในตัวเราเสมอ ครอบคลุมที่เราตั้งต้นอยู่ความรู้สำนึกตัวสามารถแยกออกเป็น 3 ประการ คือ

1. Cognitive of Knowing ความรู้และสัญญา ความรู้ที่หมายความถึงความรู้ที่รู้ว่าตัวคนยังตื่นอยู่ ยังรู้สำนึกตัวคน

2. Affection of Feeling ความกระตือรือร้น

3. Cognitive or Doing การกระทำหรือเจตนา

ตามปกติเรารู้ว่าจิตสำนึก เป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตนเป็นนามธรรม แต่สามารถแสดงกิริยาอาการได้ โดยอาศัยความรู้สำนึกตัว ลักษณะจิตทั้ง 3 ประการนี้ จะต้องเกี่ยวข้องอยู่เสมอ จะขาดอย่างหนึ่งอย่างใดมิได้

1.3 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดจิตสำนึก

แครทวอล และคณะ (Krahwohl et al 1964 : 486-490) กล่าวถึงการรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างเจตคติ อันเป็นคุณลักษณะทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ของจิตสำนึกหรือความตระหนัก ตามลำดับขั้นตอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การรับ (Receiving) เป็นการรับรู้ต่อสิ่งเร้า เป็นสภาพจิตใจขั้นแรกโดยมีส่วนประกอบย่อย เกิดต่อเนื่องกัน มีสามส่วนย่อย คือ

1.1 ความตระหนัก เป็นการรับรู้ธรรมชาติไม่แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเป็นการที่ถูกคิดขึ้นได้เป็น ความรู้สึกที่เกิดในสภาวะจิตใจ แต่ไม่แสดงว่าคนนั้นจำได้

1.2 ความยินดีหรือเต็มใจที่จะรับในขั้นนี้ บุคคลนั้นเกิดความพึงพอใจที่พอใจจะรับสิ่งที่มา กระตุ้นความรู้สึกไว้ เช่น การให้ความสนใจขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด

1.3 การเลือกรับ หรือการเลือกให้ความสนใจ เป็นความพอใจหรือรับรู้ในลักษณะที่มีการ ประเมินสภาวะทางจิตใจ เมื่อมีสิ่งเร้าเกิดขึ้นบุคคลนั้นจะเลือกรับหรือสนใจเฉพาะสิ่งที่เขาพอใจ ขณะเดียวกันจะ มีแนวโน้มที่จะไม่ให้ความสนใจสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ที่เขาไม่ชอบ

2. การตอบสนอง (Responding) เป็นขั้นเกิดความรู้สึกต่อสถานการณ์ที่มากระตุ้นรู้สึกผูกมัดที่มี ปฏิกริยาตอบสนองบางอย่าง โดยมีส่วนประกอบย่อยสามส่วนคือ

2.1 การยินยอมในการตอบสนอง หมายถึง การยินยอม หรือการปฏิบัติตาม เช่น การเชื่อฟัง เสนอการเล่นต่างๆ

2.2 ความเต็มใจที่จะตอบสนอง หมายถึง บุคคลเกิดความรู้สึกผูกมัดที่จะทำปฏิกริยา บางอย่าง ด้วยความเต็มใจของตนเอง

2.3 ความพอใจในการตอบสนอง หมายถึง เมื่อได้ทำบางอย่างไปแล้ว บุคคลนั้นรู้สึกพอใจ เช่น เกิดความพอใจที่ได้พูดคุยกับบุคคลอื่น

3. การให้ค่า (Valuing) เป็นขั้นของการเกิดสำนึกในคุณค่า ซึ่งชอบว่าสิ่งนั้นหรือสถานการณ์ นั้น มีคุณค่าต่อตัวบุคคลนั้นๆ มีพฤติกรรมย่อยสามประการ คือ

3.1 การยอมรับคุณค่า หมายถึง ยอมรับว่าสิ่งหรือสภาวะการณ์นั้นๆเป็นสิ่งมีคุณค่าเป็นการลง ความเห็นจากความคิดที่ได้ประเมินแล้วว่าดี ไม่ดี

3.2 การนิยมนชอบคุณค่า หมายถึง ความชอบในค่านิยมนั้น คิดว่าจะต้องทำตามคุณค่าที่มี ต่อสิ่งต่างๆให้ได้

3.3 การผูกมัด หมายถึง การยึดถือในคุณค่านั้น โดยมีการพัฒนาตนเองและพยายามชักชวน คนอื่นให้ยอมรับและปฏิบัติเช่นกัน

4. การจัดระบบ (Organization) เป็นขั้นตอนของการจัดระบบคุณค่า โดยการจัดลำดับคุณค่า ของสิ่งเร้าเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป โดยที่สามารถสร้างความคิดรวบยอด วางระบบ ความสัมพันธ์ของคุณค่าต่างๆได้ เป็นส่วนประกอบสองส่วนคือ

4.1 การสร้างแนวคิดเกี่ยวกับค่านิยม หมายถึง บุคคลนั้นสามารถมองเห็นสิ่งที่เขาให้ค่าใหม่ นี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับค่านิยมที่มีอยู่เดิม อาจะออกมาในลักษณะนามธรรม หรือสัญลักษณ์ก็ได้

4.2 การจัดระบบค่านิยม หมายถึง ขั้นนี้บุคคลจะเอาค่านิยมที่เขาถืออยู่มาจัดระบบหรือ เรียงลำดับโดยพิจารณาถึงความสำคัญของค่านิยมเหล่านั้น แสดงออกเป็นพฤติกรรม เช่น การวางแผนในเรื่อง การใช้เวลาเรียนและเวลาพักผ่อน

5. การแสดงคุณลักษณะตามค่านิยมที่นับถือ (Characterization by a value complex) หมายถึง การแสดงพฤติกรรมที่สอดคล้องกับคุณค่า หรือการสร้างบุคลิกภาพ เป็นการคิดนอกเหนือไปจากสิ่งต่างๆ ที่ตนได้ประ เหมิน ส่วนประกอบขั้นนี้คือ

5.1 การวางหลักทั่วไป ขั้นนี้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นแนวทางของการปฏิบัติบางอย่าง หลักทั่วไปนี้จะเป็นรากฐานของบุคคล ในการที่จะแก้ไขหรือควบคุมปัญหาต่างๆ ในสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนั้นๆ

5.2 การแสดงลักษณะเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ การแสดงลักษณะนี้เป็นสิ่งที่ค่อนข้างถาวร สืบเนื่องมาจากค่านิยมที่บุคคลผู้นั้นยึดมั่นอยู่

ดังนั้น การเกิดจิตสำนึกหรือความตระหนัก จำเป็นที่บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้ มีการรับรู้ มีความเข้าใจในสิ่งนั้นว่าเป็นอะไร มีความสำคัญอย่างไร เพื่อที่จะตัดสินใจให้คุณค่าต่อสิ่งนั้นจนกระทั่งยอมรับ และนำมาจัดระบบภายในตนเอง และสุดท้ายแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ยืนยันถึงสิ่งที่ตนเองเห็นว่ามีค่าสำคัญ และยอมรับมาปฏิบัติในตนเอง

บัณฑิต จุลาสัย (2528:15-18) ได้ศึกษาการสร้างจิตสำนึกให้มีความตระหนักต่อปัญหา สิ่งแวดล้อมให้กับเยาวชนโดยระบุไว้ว่า การสร้างสำนึกที่ดีและถูกต้อง ต้องอาศัยการรับรู้ของแต่ละบุคคล เมื่อเกิดการรับรู้แล้วจะสร้างสำนึกภายหลัง ซึ่งการรับรู้ของบุคคลนั้นขึ้นอยู่กับอิทธิพลสามประการคือ

1. ประสบการณ์ การรับรู้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน การรับรู้เรื่องราวใด ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ประสบการณ์ที่พบเห็นจะมีผลกระทบโดยตรง

2. ความใส่ใจและคุณค่าของเรื่องที่รับรู้ เป็นประเด็นสำคัญในการทำให้เกิดการรับรู้เรื่องราวต่างๆ เพราะการใส่ใจและการให้คุณค่าจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน

3. ลักษณะและรูปแบบการรับรู้เรื่องต่างๆ การรับรู้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลที่รับรู้แล้ว ยังขึ้นกับสิ่งหรือเรื่องที่รับรู้ว่ามีลักษณะอย่างไร รวมถึงรูปแบบหรือวิธีการต่างๆ ในการรับรู้ การสร้างสำนึกที่ดี ต้องอาศัย การรับรู้บ่อยครั้ง ซึ่งต้องการระยะเวลาและรูปแบบที่เหมาะสม

เมื่อประมวลความหมายทั้งในเชิงจิตวิทยา และเชิงสังคมศาสตร์ และแนวความคิดเกี่ยวข้อง จึงใช้คำว่าจิตสำนึก โดยหมายถึง สภาวะที่บุคคลมีความรู้ความรู้สึกทางจิตใจ และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับแนวความคิด โดยมองเห็นว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมหรือชุมชนที่เป็นสมาชิกอยู่ เห็นคุณค่าและศักยภาพของชุมชน และใส่ใจต่อปัญหา และลงมือกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน หรือสังคมนั้นๆ

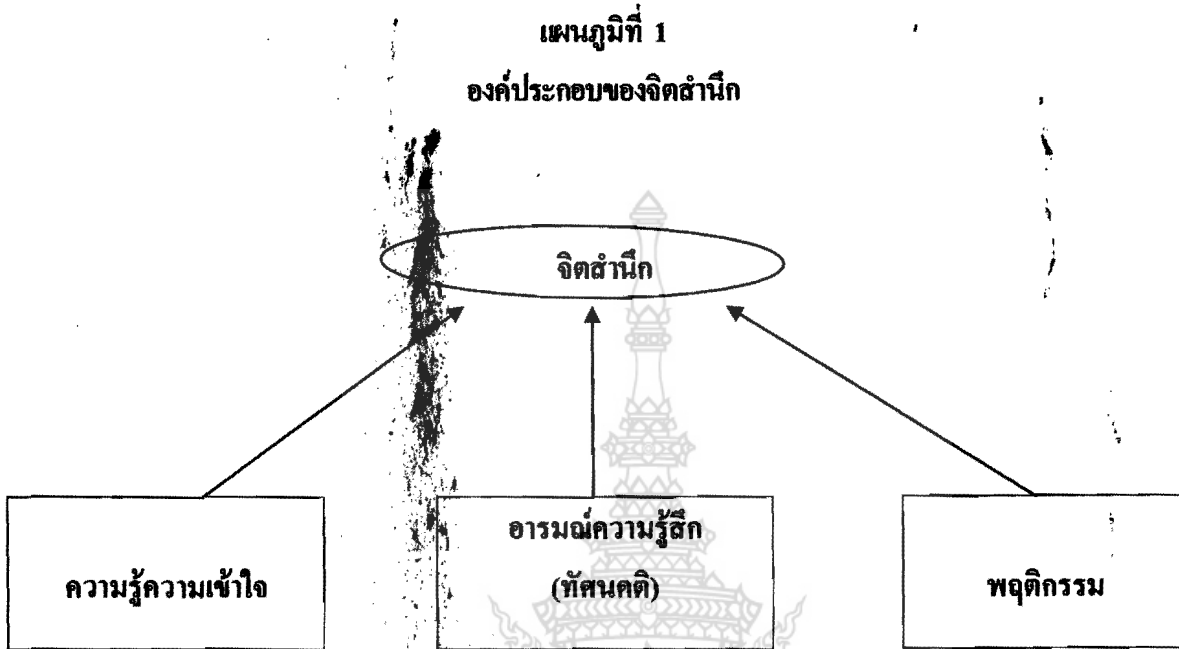
องค์ประกอบจิตสำนึก

องค์ประกอบที่สำคัญที่ก่อให้เกิดจิตสำนึก มี 3 ประการ คือ

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive or Belief Component) ความรู้หรือความเข้าใจจะเริ่มต้นจากระดับง่าย และมีพัฒนาการขึ้นตามลำดับ

2. อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกทางด้านทัศนคติ ค่านิยมความตระหนักชอบหรือไม่ชอบดีหรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่างๆ

3. พฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจาจากิริยา ทำทางที่มีต่อสิ่งเร้าหรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ ดังนั้น บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม การเรียนรู้ และประสบการณ์ จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำนึก

2. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียง เป็น “ปรัชญา” หรือ “แนวปฏิบัติ” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิต โดยทรงมีพระราชดำรัส เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 โดยใช้ภาษาอังกฤษว่า Self Sufficiency Economy และในวันที่ 4 ธันวาคม 2541 ทรงเปลี่ยนคำภาษาอังกฤษเป็น Sufficiency Economy เพราะมีความหมายกว้างกว่า “พึ่งตนเอง” (Self Sufficiency Economy) ต่อมาสภาวิจัยแห่งชาติ สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมหาวิทยาลัย ได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมเพื่อขอพระราชวินิจฉัยและขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัยและขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ ขยายผล (อำพล เสนาณรงค์, 2550: 6 อ้างใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง เจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง : องค์ความรู้จากงานวิจัย วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550) ในแนวนโยบายการพัฒนาของประเทศ

2.2 พระราชดำรัส ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากเอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการ เรื่อง สถานภาพองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยปี 2530-ปัจจุบัน และการประยุกต์ใช้ ได้มีการรวบรวมพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทในโอกาสต่างๆที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

“...การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมีพอกิน พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เบื้องต้นก่อนโดยใช้วิธีการและอุปกรณ์ที่ประหยัดแต่

ถูกต้องตามหลักวิชา เมื่อได้พื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรและปฏิบัติได้แล้วจึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจขั้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่างๆขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด...” 18 กรกฎาคม 2517

“...คนอื่นจะว่าอย่างไรก็ช่างเขา จะว่าเมืองไทยล้าสมัย ว่าเมืองไทยเชย ว่าเมืองไทยไม่มีสิ่งที่ดีสมัยใหม่ แต่เราอยู่พอมีพอกิน และขอให้ทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้เมืองไทยอยู่พอกิน มีความสงบและทำงานตั้งจิตอธิษฐาน ตั้งปณิธาน ในทางนี้ที่จะให้เมืองไทยอยู่แบบพอกิน ไม่ใช่จะรุ่งเรืองอย่างยอด แต่มีความพออยู่พอกิน มีความสงบ เปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ถ้าเรารักษาความพออยู่พอกินนี้ได้เราก็จะขอยังยวดยาวได้...” 4 ธันวาคม 2517

“...การจะพัฒนาทุกสิ่งทุกอย่างให้เจริญนั้นจะต้องสร้างและเสริมขึ้นจากพื้นฐานเดิมที่มีอยู่ก่อนทั้งสิ้น ถ้าพื้นฐานไม่ดีคลอนแคลนบกพร่องแล้ว ที่จะเพิ่มเติมเสริมต่อให้เจริญขึ้นไปอีกนั้นยากนักที่จะทำได้ จึงควรจะเข้าใจให้แจ่มชัดว่า นอกจากจะมุ่งสร้างความเจริญแล้วยังต้องพยายามรักษาพื้นฐานให้มั่นคงไม่บกพร่องไปพร้อมๆ กันด้วย...” 10 กรกฎาคม 2523

“...ความพอเพียงที่มีได้หมายความว่าทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่เองอย่างนั้นมากเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้...” 4 ธันวาคม 2540

“...มีเงินเดือนเท่าไร จะต้องใช้ภายในเงินเดือน...การทำเช่นนี้เท่ากับเป็นการกู้เงิน การกู้เงินนี่นำมาใช้เป็นสิ่งที่ไม่ทำรายได้มันไม่ดี อันนี้เป็นข้อสำคัญ เพราะว่าถ้ากู้เงิน และทำให้มีรายได้ก็เท่ากับจะใช้หนี้ได้ ไม่ต้องคิดหนี้ ไม่ต้องเคียดแค้น ไม่ต้องเสียเกียรติ...กู้เงินนั้นจะต้องให้เกิดประโยชน์ ไม่ใช่กู้สำหรับไปเล่นไปทำอะไรที่ไม่เกิดประโยชน์...” 4 ธันวาคม 2540

“...สมัยก่อนนี้พอมีพอกิน สมัยนี้ชักจะไม่พอมีพอกิน จึงต้องมีนโยบายที่ทำเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะให้ทุกคนมีความพอเพียงได้ ให้พอเพียงนี้ก็หมายความว่า ก็มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อไม่หรูหราก็ได้แต่พอ...” 4 ธันวาคม 2541

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นทั้งเศรษฐกิจหรือความประพฤติที่ทำอะไรเพื่อให้เกิดผลโดยมีเหตุและผล คือ เกิดผลมันมาจากเหตุ ถ้าทำเหตุที่ดี ถ้าคิดให้ดีให้ผลที่ออกมา คือสิ่งที่ติดตามเหตุการณ์กระทำก็จะเป็นการกระทำที่ดี แสดงผลของการกระทำนั้น ก็จะเป็นการกระทำที่ดี ดีแปลว่ามีประสิทธิผล ดีแปลว่ามีประโยชน์ ดีแปลว่าทำให้มีความสุข...” 4 ธันวาคม 2543

ทั้งหมดที่พูดอย่างนี้ก็คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ภาษาอังกฤษว่า Sufficiency Economy ใครต่อใครก็ว่า ว่าไม่มี จะว่าเป็นคำใหม่ของเราก็ได้ ก็หมายความว่า ประหยัด แต่ไม่ใช่ขี้เหนียว ทำอะไรด้วยความอะลุ่มอล่วยกัน ทำอะไรด้วยเหตุและผลจะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วทุกคนจะมีความสุขแต่พอเพียง...” 4 ธันวาคม 2540

ในกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทรงอธิบายว่า “ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่ ต้องมีระบบคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบและระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผน และดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมพื้นฐานจิตใจคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับให้มีจิตสำนึกในความซื่อสัตย์ สุจริต มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมภายนอกได้เป็นอย่างดี” 29 พฤศจิกายน 2542

ทั้งนี้ อภิชาติ พันธเสน (2542) ได้สรุปว่า สาระสำคัญของของพระราชดำริ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานก่อนการพัฒนาจนขั้นสูงขึ้นไป ตลอดจนเน้นการใช้ความเพียงพอเป็นเครื่องควบคุมความโลภของคน อันเป็นผลจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วและต่อเนื่อง

2.3 ความหมาย แนวคิด และองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 146-147) ได้ให้คำจำกัดความ ปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง ว่า เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจาก โลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2549 : 8) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการและแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคล และองค์กร โดยคำนึงถึงความพอประมาณ กับศักยภาพของตนเองและสถานะแวดล้อม ความมีเหตุผลและการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วย

เสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวก นำไปสู่ความสามัคคี การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ได้

สุเมธ ตันติเวชกุล (2542 : 53) ได้สรุปความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง หรือระบบเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองได้ว่า หมายถึง ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ในการผลิตสินค้าและบริการทุกชนิดเพื่อเลี้ยงสังคมนั้น ๆ ได้โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะต้องพึ่งพาปัจจัยต่าง ๆ ที่เรามีได้เป็นเจ้าของ และเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้โดยไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พัวพันการอยู่กับสิ่งใด

ศุรยฤทธิ์ จุลานนท์ (2549 : ปาฐกถาพิเศษ) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เป็นแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติตนที่ควรจะเป็น เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้โดยที่ไม่เดือดร้อน ซึ่งที่จริงแล้วก็เป็นแนวทางที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย และสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ ในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ

เกษม วัฒนชัย (2550 : 18) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า หลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะการสร้างความเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ วิทยา อธิปอนันต์ (2542 : ไม่ระบุหน้า) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เป้าหมายหรือปรัชญาการดำเนินชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณ ทางสายกลาง มีความพอเพียงและพอดี โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน สิ่งสำคัญต้องรู้จักพึ่งพาตนเองและทรัพยากรที่เรามีอยู่ให้เกิดประโยชน์ ก่อนจะไปพึ่งพาคนอื่นหรือปัจจัยภายนอก หรือหมายถึง การที่ผู้คุมตนเองได้ให้มีความพอเพียงกับตัวเอง ครอบครัว และชุมชน

กรมวิชาการ (2542 : คำนำ) สรุปว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” และ “ทฤษฎีใหม่” ตามแนวพระราชดำริเป็นหลักการและแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งแนวทางการพัฒนาเพื่อพึ่งตนเองของเกษตรกรอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยเน้นการช่วยเหลือและพัฒนาให้เกิดการพึ่งตนเอง อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์พระประมุขของไทย ได้พระราชทานหลักการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทยทุกระดับ ทุกสาขาอาชีพ ตลอดจนถึงแนวทางการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้เป็นไปในทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รู้จักพึ่งตนเอง และทรัพยากรที่เรามีอยู่ นำมาใช้ประโยชน์ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งหลักการนี้มีความสำคัญในการนำไปบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรในที่ดินที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความมั่นคงด้านการดำรงชีวิตให้แก่เกษตรกรและสังคมโดยรวมของไทย

อำพล เสนาณรงค์ (2542) สรุปว่าเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพยายามพึ่งตนเองช่วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ให้พอมีพอกิน ส่วนที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอกบ้างพยายามก่อนหันคืนให้น้อยที่สุด ควรมีความเป็นอยู่เรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อ พุ่มพื่อยพยายามยึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต โดยใช้หลักพึ่งตนเองทางจิตใจ พึ่งตนเองทางสังคม โดยสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันพึ่งตนเองทางทรัพยากรทางธรรมชาติ คือ ใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดพึ่งตนเองทางเทคโนโลยี โดยการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศและสังคม และพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ อยู่ได้ด้วยตนเองในระดับต้น มีข้าวปลา ผักผลไม้ในท้องถิ่นเพื่อการยังชีพ และในปี 2550 อำพล เสนาณรงค์ ได้บรรยายพิเศษโดยขยายความในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงว่า เศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย พึ่งพาตนเอง พอประมาณ เดินทางสายกลางมีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล เป็นคนดี รู้รักสามัคคี การพึ่งพาตนเองโดยประหยัด อดออมตามสภาพที่เหมาะสมกับตนพอประมาณ คือ ค่อยๆทำตามกำลังกาย กำลังทุน ทำจากงานเล็กไปหางานใหญ่ ด้วยวิธีง่ายๆไม่ซับซ้อน เดินทางสายกลาง คือ ไม่ประหยัดจนเกินไป อยู่ในความไม่ประมาท มีเหตุผล คือ ทำด้วยสติว่าจะทำอะไรก่อนหลัง ความสามัคคี คือ ต้องอาศัยความสามัคคี คือ ต้องอาศัยความเอื้ออาทรช่วยเหลือกัน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2543 : 4) ได้ขยายความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า เป็นการดำรงชีวิตหรือวิถีชีวิตของคนไทยให้อยู่อย่างพอประมาณตน เดินทางสายกลาง มีความพอดีและพอเพียงกับตนเอง ครอบครัว และชุมชน โดยไม่ต้องพึ่งพาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ สิ่งสำคัญต้องรู้จักการพึ่งพาตนเอง โดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และรู้จักการนำทรัพยากรที่เรามีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น รู้จักการนำปัจจัยพื้นฐานมาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขความสบาย และพอเพียงกับตนเอง

อภิชัย พันธเสน (2546) ประมวลโดยการตีความหมายเศรษฐกิจพอเพียงจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยตีความแบ่งความคิดของเศรษฐศาสตร์ ออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1) เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเรื่องของภูมิปัญญาไทยในการประยุกต์ศาสนาเข้าในระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นเรื่องของจิตวิญญาณของคนในประเทศ จึงเรื่องที่อยู่เหนือเศรษฐศาสตร์

กลุ่มที่ 2) อธิบายว่า เศรษฐกิจพอเพียงในฐานะองค์ประกอบที่สำคัญสามส่วน คือความพอดี ซึ่งมีความหมายคล้ายๆกับดุลยภาพ (equilibrium) ในวิชาเศรษฐศาสตร์ การลดความเสี่ยงและการพึ่งตนเองโดยพอดีถูกกำกับด้วยความเสี่ยงและการลดความเสี่ยงขึ้นอยู่กับความสามารถในการพึ่งพาตนเอง

กลุ่มที่ 3) อธิบายว่าสอดคล้องกับเศรษฐกิจกระแสหลัก

กลุ่มที่ 4) อธิบายว่าเป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นจากที่มากล่าวข้างต้น คือ เน้นที่ความพอเพียงของบุคคลครอบครัว ชุมชน และสังคมกว้างตลอดจนถึงระดับประเทศ แนวคิดในกลุ่มนี้อภิชัยได้อธิบายความว่า สามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ (1) เศรษฐกิจพอเพียงมีองค์ประกอบสามส่วน คือ ความพอดี ความเสี่ยง และการพึ่งตนเองซึ่งเป็นการรักษาดุลยภาพในทางเศรษฐศาสตร์ แต่เน้นดุลย

ภาพที่มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาถือเป็นพลวัต (Dynamic) ทั้งนี้ จะขึ้นอยู่กับสถานการณ์และความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ในส่วนที่เกี่ยวกับเสี่ยง คือการสร้างภูมิคุ้มกันให้ปลอดภัยจากความแปรผันให้มากที่สุดจะผลักไปสู่ลักษณะที่ยั่งยืน (Sustainability) ในด้านการพึ่งตนเองคือ ความพยายามในการเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนในส่วนที่แต่ละคนสามารถควบคุมได้ด้วยตนเองให้มากที่สุด โดยใช้สติความรู้ และความเพียร (2) กลุ่มที่อธิบายความพอเพียงว่ามีความหมายใกล้เคียงกับความยั่งยืน (Sustainability) ซึ่งเน้นให้แต่ละคนลดความเสี่ยง เพื่อลดต้นทุนในการแลกเปลี่ยนจากสังคมจากภายนอก (3) กลุ่มที่มองระบบเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องเสริมประสิทธิภาพโดยรวมในจุดที่ระบบตลาดสามารถเข้าถึงหรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนที่มีต้นทุนสูงจนเกินไป

2.3.2 แนวคิด ทักษะเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการให้ทัศนะพอรวบรวมนำดังนี้

อภิชัย พันธเสน (2549) ได้กล่าวถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่ามีสถานภาพที่สำคัญ 2 ประการคือ การใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศและการเป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิต สำหรับในประเด็นการเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตนั้นหมายถึง การเกิดความตระหนักในระดับบุคคลหรือครัวเรือนซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญของสังคม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงจะประกอบด้วย

- 1) การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม คือ มีราคาไม่แพงแต่ถูกหลักวิชา
- 2) มีขนาดการผลิตที่เหมาะสมสอดคล้องกับความสามารถในการบริหารจัดการ
- 3) ไม่โลกและไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก
- 4) เน้นความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภคแรงงานหรือลูกจ้าง และผู้

จำหน่ายวัตถุดิบ

5) เน้นกระจายความเสี่ยงในแง่ของการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และ/หรือมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนผลผลิตและปัจจัยการผลิตได้ง่าย

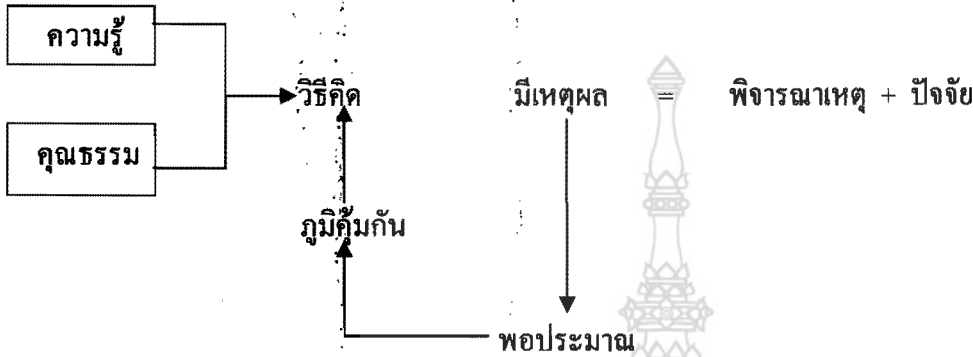
6) เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ (Downside risk management) โดยเฉพาะไม่ก่อให้เกิดหนี้เงินเกินขีดความสามารถในการจัดการ

7) เน้นการตอบสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น ตลาดในภูมิภาค ตลาดในประเทศและต่างประเทศตามลำดับ

อภิชัย พันธเสน และคณะ ยังได้สรุปว่าการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการศึกษาตลอดชีวิต การเรียนรู้แนวทางสหวิทยาการเป็นแนวคิดหลายมิติของชีวิต ขณะเดียวกับอภิชัย พันธเสนและคณะได้นำข้อเสนอการวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงเชิงระบบ (A System Analysis of Sufficiency Economy) ซึ่งเป็นการเสนอภาพที่ใช้อภิปรายองค์ประกอบของเศรษฐกิจพอเพียงในลักษณะองค์รวม โดยได้พยายามวิเคราะห์ให้เป็นปัจจัยที่อยู่ภายใต้ระบบนับแต่ปัจจัยป้อน กระบวนการ ผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่ควรมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน และมีการตั้งข้อสังเกตว่าการพิจารณา สามห่วง (ความพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกัน) และสองเงื่อนไข (ความรู้ คุณธรรม) ในงานส่วนใหญ่มักจะ

พิจารณาแยกตีความเป็นส่วนๆ ซึ่งแท้จริงแล้วลักษณะทั้งหมดมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน เป็นกระบวนการของทางสายกลางซึ่งไม่สามารถแยกเป็นส่วนๆ โดยไม่มีความเกี่ยวข้องกันได้ แนวคิดเป็นดังลักษณะดังนี้

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ตามห่วง สองเงื่อนไข ภายใต้ระบบปัจจัยป้อน กระบวนการ ผลลัพธ์

ที่มา : อภิชัย พันธเสน , 2549

ดังนั้นการศึกษาโดยใช้กรอบคิดเชิงระบบ จึงเป็นกรอบที่เหมาะสมมากกว่าการพิจารณาแยกส่วนเมื่อพิจารณา กระบวนการ และผลผลิตไปพร้อมกัน พร้อมทั้งการให้ความสำคัญลำดับแรกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความรู้และคุณธรรมที่จะนำไปสู่ความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน

นอกจากนี้ อภิชัย พันธเสน และคณะ ยังได้เปรียบเทียบแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับพุทธเศรษฐศาสตร์ว่าไม่แตกต่างจากแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อื่น ๆ แต่รากฐานวิธีคิดระหว่างพุทธเศรษฐศาสตร์แตกต่างจากเศรษฐศาสตร์กระแสหลักอื่น ๆ ซึ่งมีพื้นฐานวิธีคิดที่มาจากความเชื่อว่ามนุษย์มีเหตุผลและพยายามแสวงหาความพึงพอใจสูงสุด แต่พุทธเศรษฐศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับอวิชชาหรือความไม่รู้ อันเป็นต้นเหตุของความไร้เหตุผล “ปัญญา” ที่เกิดจากการรักษาศีลและมีสมาธิ จะทำให้ความไร้เหตุผลของมนุษย์ลดลง และอธิบายว่าการที่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเน้นย้ำถึงความพอประมาณและมีเหตุผลหรือการทำให้ดีที่สุดโดยมีการจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม (optimization through proper risk management) ทำให้สามารถประยุกต์ใช้ได้กับภาคเศรษฐกิจทุกสาขาของประเทศ

ในทัศนะของอภิชัย พันธเสน และคณะ สรุปได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือ พุทธเศรษฐศาสตร์เนื่องจากเป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตามของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง มุมมองดังกล่าวสอดคล้องกับ อัมพล เสนาณรงค์ (2550) ซึ่งได้บรรยายพิเศษเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียงกับโลกาภิวัตน์” ในการประชุมทางวิชาการระดับชาติ เรื่อง เจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง : องค์ความรู้จากงานวิจัย วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550 ที่กล่าวถึงปัจจัยและองค์ประกอบเศรษฐกิจว่าคืออะไร โดยสรุปมาจากการแปลงทฤษฎีใหม่ 7 ข้อคือ 1) พึ่งพาตนเอง 2) พอประมาณ 3) เดินสายกลาง 4) มีภูมิคุ้มกัน 5) มีเหตุผล 6) เป็นคนดี และ 7) รู้รักสามัคคี โดย

ขยายความถึง 1) การพึ่งพาตนเองว่า พุทธศาสนาพึ่งพาตนเองเหมาะสมภาพของรัฐกล่าวคือ การใช้
 จ่ายโดยประหยัดอดออม พึ่งพาตนเอง 2) พอประมาณหมายถึง การค่อยๆทำตามกำลังกาย กำลังทุน
 ค่อยๆทำจากงานเล็กไปหางานใหญ่ ด้วยวิธีง่ายๆไม่ซับซ้อน 3) เดินสายกลางโดยไม่ประหัดเกินไปอยู่
 ในความไม่ประมาท 4) มีภูมิคุ้มกัน ในทฤษฎีใหม่ น้ำถือเป็นภูมิคุ้มกัน 5) มีเหตุมีผล ทำด้วยสติปัญญา
 มีเหตุผลที่จะทำอะไรก่อนหลัง 6) เป็นคนดี ต้องมีศีลธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เรื่องความสามัคคี
 ต้องอาศัยความเข้าใจ 7) ความสามัคคี คือ เอื้ออาทรเพื่อนบ้านช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเหตุผลซึ่งกันและกัน
 เมื่ออาชีพมีความก้าวหน้าก็ต้องรวมกลุ่มกัน

ส่วนสุเมธ ดันดิเวชกุล ให้ทัศนะว่าเป็นปรัชญาที่ว่าด้วยการวางรากฐานอันมั่นคง ยั่งยืน
 ของบุคคลและสังคมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระกรุณาธิคุณพระราชทานแก่พสกนิกรชาว
 ไทยทั้งหลายโดยไม่จำกัดเฉพาะเกษตรกรเท่านั้น หากแต่ผู้ประกอบการอื่น ๆ สามารถนำไปปรับ
 ประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ยั่งยืนให้แก่รากฐานของตนเองได้ และยังกล่าวถึงปรัชญาเศรษฐกิจ
 พอเพียงในฐานะระบบเศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตนเอง (relative self-sufficiency) อยู่ได้ระดับพื้นฐาน โดย
 ไม่เดือดร้อนได้ จึงจะสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นสูงต่อไปได้ โดยอธิบาย
 ว่าความสามารถในการอยู่ได้ในระดับพื้นฐานต้องยึดแนวทางสายกลาง (มัชฌิมาปฏิปทา) เป็นหลักในการ
 ดำรงชีวิต เพื่อสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง ประกอบด้วย

- 1) พึ่งตนเองทางจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็งไม่ท้อแท้จะประสบความล้มเหลว หรือความ
 ยากลำบาก
- 2) พึ่งตนเองทางสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในสังคม
- 3) พึ่งตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งทรัพยากรสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ
- 4) พึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับภูมิประเทศและ
 สังคมไทย
- 5) พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจสามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น ซึ่งจะสามารถ
 นำไปสู่การพัฒนาประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย ในการที่จะทำได้ผลดังกล่าวบุคคลต้องลด
 ความฟุ้งเฟ้อ ประกอบอาชีพด้วยความสุจริต การแสวงหาผลประโยชน์ตั้งอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม
 ปฏิบัติตนในทางดีและไม่หุคหนึ่งที่จะไฝหาความรู้เพื่อหาหนทางให้ตนเองหลุดพ้นจากความทุกข์ยากที่
 เป็นอยู่ได้

ในขณะที่ เสน่ห์ จามริก ให้ทัศนะว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นระเบียบวาระแห่งโลกที่จะ
 เป็นกำแพงด้าน “วัฒนธรรมล่าเหยื่อ” ของพลังทุนนิยม และเทคโนโลยีภายใต้ “ระเบียบโลกใหม่”
 (New World Order) เศรษฐกิจพอเพียง คือ “การกลับฟื้นจิตวิญญาณมนุษย์สู่ชีวิตเศรษฐกิจที่แท้จริง อัน
 ประกอบด้วยมนุษย์กับธรรมชาติเป็นแก่นสาร” เศรษฐกิจพอเพียง ในความหมายกระบวนการพัฒนาของ
 เสน่ห์ จามริก มีฐานอยู่ที่เกษตรกรพออยู่พอกิน พร้อมด้วยกระบวนการเรียนรู้ ยกย่องระดับสู่เกษตรกรยั่งยืน
 โดยมีไร่ในระดับครัวเรือน เป็นหน่วยพื้นฐานที่กระจายออกไปเป็นเครือข่ายกว้างขวางยิ่งขึ้นตามลำดับ

และพัฒนาให้มีบทบาทรอบด้านมากขึ้น เป็นช่องทางส่งเสริมให้พัฒนาตนเองเป็นอิสระจากกลไกตลาดภายใต้อำนาจกำกับและควบคุมจากภายนอก

สำหรับ สมพร เทพสิทธิ (2548) มองว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมมิติที่สำคัญ 4 ด้าน คือ มิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคม มิติด้านวัฒนธรรม และมิติด้านจิตใจ แต่อาจสังเกตได้ว่า 3 มิติแรกจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยมิติด้านจิตใจของบุคคลเป็นสำคัญ กล่าวคือ บุคคลต้องรู้จัก “พอ” คือ มีค่านิยมที่เห็นความสำคัญของความพอดี ความพอประมาณ ประหยัด และมุ่งที่จะพึ่งตนเองให้มากขึ้น เมื่อบุคคลมีจิตใจดังกล่าวก็จะใช้ชีวิตแบบเรียบง่ายมากขึ้น และมีวัฒนธรรมด้านวัตถุนิยมน้อยลง จึงจะทำให้ครอบครัวและชุมชนของตนมีเศรษฐกิจแบบพออยู่ พอกิน และพึ่งภายในกลุ่มตนเองได้มากขึ้น อันจะทำให้ภายในสังคมมีความรับผิดชอบช่วยเหลือกันมากขึ้น ก่อนให้เกิดความสงบสุขในสังคมได้อย่างแท้จริง

2.3.3 องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการได้แยกองค์ประกอบสำหรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พอร์รวบรวมได้ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549 : 15) ได้สรุปว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย

1. แนวคิดหลัก เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

2. เป้าหมาย มุ่งให้เกิดความสมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

3. หลักการ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน

4. เงื่อนไขพื้นฐานอันประกอบด้วย ความรู้และคุณธรรม

4.1 จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน

4.2 การเสริมสร้างจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎีและนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบรู้

ในขณะที่สุรพันธ์ จุ่นพิงรณ์ (2550) ได้สรุปหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่ามี 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นกรอบแนวคิดของปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และการปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น

ส่วนที่ 2 เป็นคุณลักษณะทางเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถจะนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติตน

ส่วนที่ 3 เป็นคุณลักษณะที่เป็นองค์ประกอบคือ 1) ความพอประมาณ 2) ความมีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน 4) เงื่อนไขความรู้ต้องเกี่ยวกับวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง และ 5) เงื่อนไขด้านคุณธรรม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเพียรใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิต ไม่โลภและตระหนี่ ดำเนินการนำมาซึ่งการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550 : 11-15) ได้พิจารณาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และและเปลี่ยนแปลงต่างๆ

2. คุณลักษณะ คือ เศรษฐกิจพอเพียง “เป็นปรัชญาชี้ถึงการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

3. คำนิยาม คือ ความพอเพียง ประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง .2547) ได้แก่

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง การไม่เบียดเบียนตนเอง และการเบียดเบียนผู้อื่น ซึ่งเป็นความพอเพียงในความคิด และการกระทำที่ไม่น้อยเกินไป หรือ “ดิ่งเกินไป” และไม่มากเกินไป หรือ “หย่อนเกินไป” ซึ่งสะท้อนให้เห็นความพอดี ความพอเพียงในการกระทำ ความพอเพียงในคำพูด ดังนั้น บุคคลที่รู้จักพอจึงเป็นบุคคลที่รู้จักตนเองต้องการอะไร และสิ่งที่กระทำอยู่หรือได้รับผลนั้นเพียงพอหรือไม่กับสิ่งที่ตนคาดหวังหรือต้องการ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การมีเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงใน ความมีคุณค่าที่แท้จริง และความมีคุณค่าเทียม คือไม่เป็นผู้ที่รันทน หรือเชื่อคนง่าย แต่เป็นผู้ “เปิดรับข้อมูล” จากรอบด้าน และนำมาพิจารณาใน 2 ประเด็น คือ ปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการตัดสินใจที่จะพอเพียง และผลที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจนั้น โดยจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบในเชิงของระยะเวลา คือ นอกจากจะพิจารณาในระยะสั้นแล้ว ยังต้องพิจารณาในระยะยาวด้วยตลอดจนการมองหลายแง่มุม เพื่อให้เกิดความพอเพียงอย่างแท้จริง โดยไม่เป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

3.3 การมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง ความสามารถที่จะปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง พร้อมรับผลกระทบทั้งดีและไม่ดี ตลอดจนพร้อมรับเหตุการณ์ใหม่ๆที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในระยะใกล้และระยะไกล ด้วยความรอบรู้ คงความมีคุณธรรม และมีความเพียร โดยมีความสามารถคาดการณ์ในสิ่งที่อาจเกิด และความสามารถในการคำนึงถึงความเป็นไปได้ของการเกิดสิ่งนั้นๆ

4. เงื่อนไขบุคคลที่มีคุณลักษณะของความพอเพียง 3 คุณลักษณะข้างต้น จะดำรงชีวิต และปฏิบัติตนด้วยความมีเหตุผล รอบคอบ ไม่ตกอยู่ในความไม่ประมาท จึงเป็นบุคคลที่มีจิตใจสงบสุข และมีวิถีชีวิตที่สันติสุข คุณลักษณะทั้ง 3 ประการข้างต้นจะเกิดขึ้นได้โดยมีสาเหตุที่สำคัญ 3 ประการ คือ

4.1 หลักวิชา/ความรู้รอบรู้ บุคคลที่รู้จักพอเพียง จะต้องเป็นคนที่มีความรู้ และมีความสามารถในการคาดการณ์ต่างๆ เพื่อดำรงชีวิตในทางสายกลาง ดังนั้น บุคคลที่มีลักษณะเช่นนี้ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ หรือ ความฉลาด ที่จะทันต่อเหตุการณ์จะต้องเป็นผู้สดับตรัสฟังข่าวสารความรู้รอบตัว ตลอดจนเป็นผู้ “ใฝ่เรียนใฝ่เรียนรู้” บนพื้นฐานของความเป็นเหตุผลและเป็นวิทยาศาสตร์ แล้วนำสิ่งที่ตนเรียนรู้มาบูรณาการ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจอย่างรอบคอบและระมัดระวัง บุคคลเช่นนี้ ต้องมีการคิดไตร่ตรองหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเหตุและผลในสิ่งต่างๆ

นอกจากนี้ ความมีเหตุมีผล และความมีภูมิคุ้มกันในเชิงของความสามารถในการคาดการณ์ จึงทำให้บุคคลนี้มีการคิดอย่างเป็นระบบระเบียบ สุขุม และมีการวางระบบ วางแผน ตลอดจนการดำเนินการ ตลอดจนคิดและเตรียมรับมือกับอุปสรรคปัญหา และ/หรือรวบรวมทรัพยากรเพื่อการดำเนินการให้สำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ และรีบลงมือกระทำตามแผนที่วางไว้อย่างไม่รีรอ นอกจากนี้ในระหว่างการดำเนินงาน ก็ยังจะใช้การมีเหตุมีผลและสามารถคาดการณ์ในการพิจารณาไตร่ตรองทบทวนกลับไปกลับมา เพื่อประเมินว่า สิ่งที่คุณได้กระทำไปแล้วได้ผลอย่างไรสิ่งที่คุณกำลังกระทำอะไรอยู่ ทำได้ตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใด ตลอดจนสิ่งที่คุณกำลังกระทำในอนาคต มีความหมายถูกต้องเหมาะสม และทำอย่างไรจึงจะไปสู่เป้าหมายได้อย่างรวดเร็วและประหยัดทรัพยากร

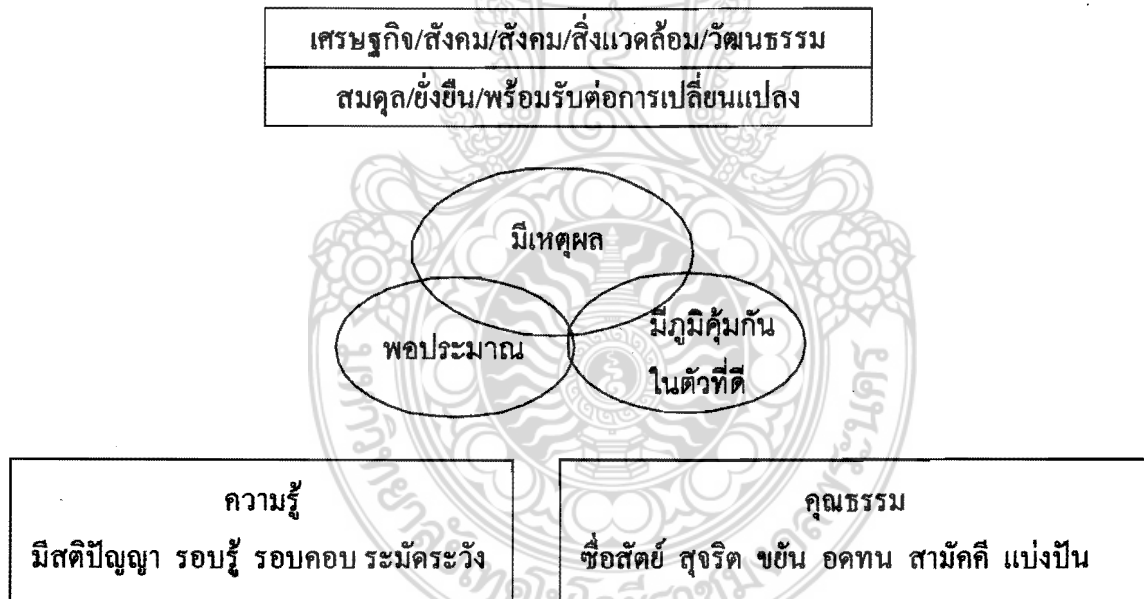
4.2 คุณธรรม คุณธรรมเป็นสิ่งที่พึงงาม สมควรยึดถือปฏิบัติ คุณธรรมมักเป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับหลักศาสนา เช่น สามัคคี กตัญญู เสียสละ เป็นต้น แต่คุณธรรมที่สำคัญที่ควรเป็นหลักในการดำรงชีวิต คือ ความซื่อสัตย์สุจริต ความซื่อตรงต่อตนเองและผู้อื่นในสิ่งที่คุณเกี่ยวข้องซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ นอกจากนี้ คุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ความยุติธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของบุคลากรในหน่วยงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวหน้า การที่หัวหน้าไม่มีความยุติธรรม เอาแต่ได้ เอาเปรียบคนอื่นที่ด้อยกว่า และเล่นพรรคเล่นพวก จะทำให้เกิดสภาพเร้นแค้นทางกายและจิตใจในหน่วยงาน ซึ่งความรู้สึกเร้นแค้นนี้เปรียบเสมือนเชื้อโรคทางจิตใจที่สามารถแพร่กระจายไปสู่บุคลากรในหน่วยงานอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการยึดคุณธรรมเป็นหลักในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติจะเป็นหลักประกันของความสงบสุขของสังคม

4.3 ความเพียร การดำเนินชีวิตอย่างเพียงพอ นอกจากบุคคลต้องมีความรู้ในหลักวิชาและการมีคุณธรรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิตแล้ว บุคคลยังจะต้องมีความอดทน มีความมานะเพียรพยายาม ในการนำความรู้ตามหลักวิชาการและตั้งมั่นในคุณธรรมจริยธรรมในการทำงานให้สำเร็จ ซึ่งแสดงว่าการจะปฏิบัติเช่นนี้ บุคคลต้องมีความสามารถในการควบคุมตนโดยการมีสติ และใช้ปัญญาไตร่ตรองคิดพิจารณาประยุกต์ความรู้ที่มีอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ กระทำสิ่งใดบนพื้นฐานของคุณธรรมจริยธรรม

เงื่อนไขทั้ง 3 ประการนี้ จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญให้บุคคลมีคุณลักษณะที่สำคัญของความพอเพียง 3 ประการข้างต้น ที่จะดำรงชีวิตและปฏิบัติตนในทางสายกลางด้วยความไม่หึงเพื่อเกินตัวหรือตระหนี่จนยากลำบาก และเป็นการดำรงชีวิตอย่างรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ มีการเปิดรับข่าวสารและข้อมูลย้อนกลับ เพื่อการพิจารณาไตร่ตรอง ทำให้มีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการปรับตัวด้วยความสงบสุข การปรับตัวได้อย่างเหมาะสมเช่นนี้ จะนำไปสู่จิตใจและความเป็นอย่างที่สงบสุข สมถะ และรู้สึกพอเพียง เรียกว่า เป็นจุด “สมดุล” ของการดำรงชีวิต พร้อมๆกับการมีความที่ปรับตัวให้เข้าสู่สมดุลอีกครั้งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง

5. แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี หากจะสรุปโครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจน สามารถสรุปได้ในรูปข้างล่างนี้

รูปที่ 2 โครงสร้างของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทางสายกลางนำไปสู่การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา : ปรียานุช พิบูลสรารุท, 2549

จากรูปนี้สรุปได้ว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นสามห่วง สองเงื่อนไข คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบของความพอเพียง และความรู้คุณธรรมเป็นเงื่อนไขสองประการ

สำนักงานนโยบายและแผนการศึกษาฯ และวัฒนธรรมสำนักงานปลัดกระทรวง
ศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายที่จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้สร้างความ
ตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย
พัฒนามนุษย์โดยใช้คุณธรรมพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ ที่เชื่อมโยงความร่วมมือของสถาบันครอบครัว
ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข
ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม “ 8
คุณธรรมพื้นฐาน” ที่ควรเร่งปลูกฝัง ประกอบด้วย

1. ขยัน ผู้ที่มีความตั้งใจเพียรพยายาม ทำหน้าที่การงานอย่างจริงจังและต่อเนื่องในเรื่องที่
ถูกที่ควร ใฝ่งาน มีความพยายาม ไม่ท้อถอย กล้าเผชิญอุปสรรค รักรงานที่ทำ ตั้งใจทำหน้าที่อย่างจริงจัง

2. ประหยัด ผู้ที่ดำเนินชีวิตความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อน
ใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออมถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ้มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ รู้จักทำบัญชีรายรับ-
รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ซื่อสัตย์ ผู้ที่มีความประพฤติทั้งต่อเวลาต่อหน้าที่ และต่อวิชาชีพ มีความจริงใจปลอด
จากความรู้สึกลำเอียง หรืออคติ ไม่ไขว่คว้าผลประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อม รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง
ปฏิบัติอย่างเต็มที่และถูกต้อง

4. มีวินัย ผู้ที่ปฏิบัติตนในขอบเขต กฎ ระเบียบ ของสถานศึกษา สถาบัน องค์กรสังคม
และประเทศ โดยที่ตนเองยินดีปฏิบัติตามอย่างเต็มใจและตั้งใจ ยึดมั่นในระเบียบแบบแผนข้อบังคับและ
ข้อปฏิบัติ รวมถึงการมีวินัยทั้งต่อตนเองและสังคม

5. สุภาพ ผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ มีสัมมาคารวะ
เรียบร้อย ไม่ก้าวร้าว รุนแรง หรือวางอำนาจข่มผู้อื่นโดยทั้งวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาทดีการวาง
ตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทย

6. สะอาด ผู้ที่รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อมได้อย่างถูกต้องตามสุขลักษณะ
ฝึกฝนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ ปราศจากความมัวหมองทั้งกาย ใจ และสภาพแวดล้อม
มีความโปร่งใสเป็นที่เจริญตา ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น

7. สามัคคี ผู้ที่เปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้บทบาทของตนทั้งในฐานะผู้นำ
และผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วงสามารถ
แก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งได้ เป็นผู้มีเหตุผล ยอมรับความแตกต่าง ความหลากหลายทางวัฒนธรรม
ความคิด ความเชื่อ พร้อมทั้งจะปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกันอย่างสันติและสมานฉันท์

8. มีน้ำใจ ผู้ให้และผู้อาสาสังคม รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์
ให้แก่ผู้อื่น เห็นอก เห็นใจและเห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์และเพื่อนผู้ที่มีความเดือดร้อน มีความเอื้ออาทร
เอาใจใส่ อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกายและสติปัญญา ลงมือปฏิบัติการเพื่อบรรเทาปัญหาหรือร่วม
สร้างสรรค์สิ่งดีงามให้เกิดขึ้นในชุมชน

2.4 เศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ(2550 : 17-21) ได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่มาขยายความว่า เป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเอง ในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความผันแปรของธรรมชาติ หรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี มีความรู้ ความเพียรและความอดทน สติและปัญญา การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสามัคคี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความหมายกว้างกว่าทฤษฎีใหม่โดยที่ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบแนวคิดที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของทฤษฎีใหม่ ในขณะที่แนวพระราชดำริเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาภาคเกษตรอย่างเป็นขั้นตอนนั้น เป็นตัวอย่างการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมเฉพาะในพื้นที่ที่เหมาะสม

ทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ อาจเปรียบเทียบกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพื้นฐานกับแบบก้าวหน้า ได้ดังนี้

1. ความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว

โดยเฉพาะเกษตรกร เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เทียบได้กับทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ที่มุ่งแก้ปัญหาของเกษตรกรที่อยู่ห่างไกลแหล่งน้ำ ต้องพึ่งน้ำฝนและประสบความเสี่ยงจากการที่น้ำไม่พอเพียง แม้กระทั่งสำหรับการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และมีข้อสมมติว่า มีที่ดินพอเพียงในการขุดบ่อเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องดังกล่าว จากการแก้ปัญหาความเสี่ยงเรื่องน้ำ จะทำให้เกษตรกรสามารถมีข้าวเพื่อการบริโภคยังชีพในระดับหนึ่งได้ และใช้ที่ดินส่วนอื่น ๆ สนองความต้องการพื้นฐานของครอบครัว รวมทั้งขายในส่วนที่เหลือเพื่อมีรายได้ที่จะใช้เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่ไม่สามารถผลิตเองได้ ทั้งหมดนี้เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวให้เกิดขึ้นในระดับครอบครัว อย่างไรก็ตาม ในทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 1 ก็จำเป็นที่เกษตรกรจะต้องได้รับความช่วยเหลือจากชุมชน ราชการ มูลนิธิ และภาคเอกชน ตามความเหมาะสม

2. ความพอเพียงในระดับชุมชนและระดับองค์กร

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 2 เป็นเรื่องของการสนับสนุนให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ หรือการที่ธุรกิจต่าง ๆ รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายวิสาหกิจ กล่าวคือ เมื่อสมาชิกในแต่ละครอบครัวหรือองค์กรต่าง ๆ มีความพอเพียงขั้นพื้นฐานเป็นเบื้องต้นแล้วก็จะรวมกลุ่มกันเพื่อร่วมมือกันสร้างประโยชน์ให้แก่กลุ่มและส่วนรวมบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนกัน การแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามกำลังและความสามารถของตน ซึ่งจะสามารถทำให้ชุมชนโดยรวมหรือเครือข่ายวิสาหกิจนั้น ๆ เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติอย่างแท้จริง

3. ความพอเพียงในระดับประเทศ

เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งครอบคลุมทฤษฎีใหม่ขั้นที่ 3 ซึ่งส่งเสริมให้ชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจสร้างความร่วมมือกับองค์กรอื่น ๆ ในประเทศ เช่น บริษัทขนาดใหญ่ ธนาคาร สถาบันวิจัย เป็นต้น การสร้างเครือข่ายความร่วมมือในลักษณะเช่นนี้จะเป็นประโยชน์ในการสืบทอดภูมิปัญญา แลกเปลี่ยนความรู้ เทคโนโลยี และบทเรียนจากการพัฒนา หรือร่วมมือกันพัฒนา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ประเทศอันเป็นสังคมใหญ่ซึ่งประกอบด้วยชุมชน องค์กรและธุรกิจต่างๆ ที่ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง กลายเป็นเครือข่ายชุมชนพอเพียง ที่เชื่อมโยงกันด้วยหลักไม่เบียดเบียน แบ่งปัน และช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันได้ที่สุดในที่สุด

นอกจากนี้ได้มีการขยายความ ความหมายคำนิยามที่สำคัญต่างๆ ในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการสัมมนาทางวิชาการ ประจำปี 2542 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย เมื่อวันที่ 18-19 ธันวาคม 2542) ดังนี้

พอเพียง คือ การบริโภคและการผลิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและความไม่ขัดสนแต่ไม่ฟุ้งเฟ้อ

สมดุล คือ การพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม มีความสมดุลระหว่างโลกาภิวัตน์ (Globalization) กับวิถีชีวิตท้องถิ่น (Localization) มีความสมดุลระหว่างภาคเศรษฐกิจกับการเงิน และภาคคนกับสังคม มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โครงสร้างการผลิตที่สมดุล มีการผลิตหลากหลาย ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

ยั่งยืน คือ พอเพียงอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน โดยเฉพาะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสังคม แวดล้อม มีภูมิคุ้มกันที่ดี ระบบเศรษฐกิจกับสังคมมีความยืดหยุ่นที่สามารถก้าวทันและพร้อมรับต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ตลอดจนปรับตัวให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก การบริหารจัดการที่ดีซึ่งสามารถป้องกันและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วิกฤติ) ได้

คุณภาพคน โดยการที่จะพัฒนาเศรษฐกิจทางสายกลางได้ คนต้องมีคุณภาพในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ พื้นฐานจิตใจ มีความสำนึกในคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีไมตรี มีความเมตตาหวังดีให้กันและกัน หลักการดำเนินชีวิตมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาคิดอย่างรอบคอบก่อน ทำให้มีวินัย มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิต มีสุขภาพดี และมีศักยภาพ ทักษะและความรอบรู้ที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพ และหารายได้อย่างมั่นคง และพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าได้อย่างต่อเนื่อง

2.5 การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยพื้นฐานก็คือ การพึ่งตนเองเป็นหลัก หมายถึง การทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง พิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร ความสมเหตุสมผล และการพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง การสร้างสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุลในแต่ละส่วนแต่ละระดับ ครอบคลุมทั้งทางด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงเศรษฐกิจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ปรียานุช พิบูลสรวาฐ, 2549 : 21)

1. ด้านเศรษฐกิจ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ใช้ชีวิตอย่างพอควร คิดและวางแผนอย่างรอบคอบ มีภูมิคุ้มกันไม่เสี่ยงเกินไป การเลือทางเลือกสำรอง
2. ด้านจิตใจ มีจิตใจเข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ มีจิตสำนึกที่ดี เอื้ออาทร ประณีประนอม นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
3. ด้านสังคม ช่วยเหลือเกื้อกูล รู้รักสามัคคี สร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัวและชุมชน
4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดรอบคอบ เลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ฟื้นฟูทรัพยากรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนสูงสุด
5. ด้านเทคโนโลยี รู้จักใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อม (ภูมิสังคม) พัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้านเองก่อน ก่อให้เกิดประโยชน์กับคนหมู่มาก

เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน

การพัฒนาคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาให้แต่ละคนมีหลักคิดและหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยใช้คุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาตนเอง/ครอบครัว/ชุมชน/ชาติ ให้สามารถพึ่งตนเองได้และก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล ตลอดจนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ

แนวทางการพัฒนาคนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการฝึกให้คิด พูด ทำ อย่างพอดี พอเหมาะ พอควร บนหลักเหตุผล ไม่ประมาท โดยใช้สติและปัญญาในทางที่ถูกต้อง เพื่อเพิ่มทางเลือกและพัฒนาศักยภาพของแต่ละคน ให้สามารถอุ้มชูตัวเองและครอบครัวได้ โดยไม่เบียดเบียนตัวเองและผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสงบสุข รู้รักสามัคคี อยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน และมีค่านิยมที่ดีงาม ร่วมรักษาคุณค่าของความเป็นไทย

การขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นวัฒนธรรมหลักในการใช้ชีวิตของคนในสังคม ต้องมีกระบวนการหล่อหลอมให้ทุกคนมีความเชื่อมั่น และสามารถนำหลักการนี้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าว (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 2)

โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) ประจำประเทศไทย (2550 : 38) ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคน ว่า เป็นพันธมิตรตามธรรมชาติกับการพัฒนาคน เพราะเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดให้คนเป็นศูนย์กลาง โดยมีจุดเน้นอยู่ที่การมีชีวิตที่ดี มีใช้ความมั่งคั่ง มีเรื่องของความยั่งยืนเป็นความคิดแกนกลาง เข้าใจถึงความจำเป็นในความมั่นคงของคนและการเพิ่มขีดความสามารถให้คนสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นเพียงพันธมิตรมิใช่คู่แข่งของการพัฒนาคน ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจพอเพียงยังมีประเด็นเพิ่มเติมอีกสองเรื่อง ประการแรก เศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาพื้นฐานจิตใจและจิตวิญญาณมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการพัฒนาพื้นฐานจิตใจนั้นต้องเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทุกชนิด โดยไม่อาจแยกออกจากกันได้ ประการที่สอง เศรษฐกิจพอเพียงได้เสนอแนวทางในการตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้

ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในระดับองค์กรหรือหน่วยงาน หรือรัฐบาล ตลอดจนไปจนถึงปัจเจกบุคคล โดยที่เศรษฐกิจพอเพียงได้เสนอว่า จะตัดสินใจอย่างไร

2.6 อุดมศึกษาไทยกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (มปป.) ได้บรรยายเรื่อง อุดมศึกษาไทยกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การสร้างสังคมอุดมปัญญาอย่างยั่งยืน สรุปลงสาระได้ดังนี้ กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 พ.ศ.2551-2565 มีสาระหลัก 2 ส่วน คือ ปัจจยัแวดล้อม และปัจจยัภายในระบบอุดมศึกษา โดยได้มีการระบุเกี่ยวกับ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไว้ว่าหลักการเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาการดำรงชีวิต ด้วยทางสายกลาง มีผลตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศ โดยมีเป้าประสงค์ในการเชื่อมโยงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองที่มีความสมดุล มั่นคง เป็นธรรม ยั่งยืน พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง มีหลักการของความพอประมาณ มีเหตุผลและภูมิคุ้มกัน ทั้งนี้มีเงื่อนไขคือ ความรอบรู้ คุณธรรม และความเพียร

อุดมศึกษาควรเป็นผู้นำให้ปฏิบัติ วิเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ รวมทั้งประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติของผู้เรียนในระดับต่างๆ และนำไปสู่การปฏิสัมพันธ์กับชุมชนและสังคมโดยรวม จิรายุได้ให้แนวทางการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ควรมีลักษณะดังนี้

- เป็นองค์รวมและควรมีวิสัยในการใช้ โดยได้กล่าวอ้างถึง รายงานการพัฒนาคณ ปี 2550 เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาคณซึ่งมีข้อสังเกตว่า “คนที่น่าหลักการเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ได้ผล มักจะมีคุณสมบัติที่เหมือนกันหลายอย่าง ได้แก่ ชอบที่จะทำงานหนัก มีความซื่อสัตย์ สนุกสนานกับการเรียนรู้ และการสร้างปัญญาให้ตนเอง เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม และการอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศอย่างสมดุล คนเหล่านี้ ไม่ใช่พวกวัตถุนิยม มีความเคารพธรรมชาติและมีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน โดยสรุป พวกเขาไม่คิดตำหนิและวิพากษ์ในแบบฉบับเฉพาะ” “..ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และความกล้าหาญและต้องมีการสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นต่อไป...” หมายถึงการทำให้เป็นตัวอย่างทั้งในแก่นักปรัชญา นักเผยแผร์แนวคิด และนักปฏิบัติ “..หลักเล็งการพัฒนาที่มุ่งให้เติบโตทางเศรษฐกิจโดยไม่พัฒนาพื้นฐานด้านจิตใจ” รายงานได้เสนอแนะเพิ่มเติมว่า “ความสำเร็จระยะยาวของการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขึ้นกับการปลูกฝังแนวคิดนี้ให้กลายเป็นส่วนสำคัญในวัฒนธรรมการพัฒนาของประเทศ” ถือเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคนเพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาคณ

- การปรับเปลี่ยนค่านิยมและความคิดของคน คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียงสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดชั้นปี ตั้งแต่ ประถมศึกษาปีที่ 1 – มัธยมศึกษาปีที่ 6

- Character Building การสร้างนิสัยที่ดี โดยการปลูกฝังค่านิยมที่เหมาะสม ในการพึ่งตนเอง
 ซื่อสัตย์ ใฝ่หาความรู้ ไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วม ไม่โลภ มีจิตใจเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงอุดมศึกษากับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่า
 อุดมศึกษาต้องเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีด้าน “ผลิตภาพ”(Productivity) และ
 “นวัตกรรม” (Innovation) ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ เรียนรู้จากนักคิดอนาคต ร่วมกับ
 ภาคเอกชนกำหนดยุทธศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะโลก
 กลายเป็นโลกยุคสารสนเทศ การเข้าถึงข้อมูลทำได้ง่ายไม่จำกัดเวลา และสถานที่

3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญณี แนนธ (2552) ได้สังเคราะห์องค์ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทยในระบบ
 การศึกษา พบว่า

1. สถานภาพงานวิจัย แม้มีการศึกษาค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่ปี
 พ.ศ. 2530 จนถึงปัจจุบันแต่พบว่า ในช่วงระยะแรกมีจำนวนเบาบางมาก งานเริ่มมีจำนวนมากขึ้น
 หลังจากปี พ.ศ. 2543 โดยงานที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง 31 เล่ม เป็นงานระดับปริญญาเอก 2
 เล่ม ปริญญาโท 18 เล่ม งานวิจัยเดี่ยว 9 เล่ม ชุดโครงการ 1 ชุด และวิจัยของหน่วยงาน 1 เล่ม ใน
 ภาพรวมของงานวิจัย 301 เล่ม เป็นงานวิจัยระดับปริญญาคุณวุฒิปริญญาตรี 9 เล่ม วิทยานิพนธ์ปริญญา
 มหาบัณฑิต 183 เล่ม วิจัยส่วนบุคคล 78 เล่ม ชุดโครงการ 20 ชุด และงานวิจัยของหน่วยงาน 2 เล่ม

2. ประมวลองค์ความรู้ เมื่อแบ่งกลุ่มตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ คือ

2.1 งานวิจัยที่ศึกษาบทบาทและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้บริหาร
 โรงเรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนนำโครงการเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติใน
 โรงเรียนและเงื่อนไขคุณธรรมที่จัดสอนมากได้แก่คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน การ
 แบ่งปันและความอดทน และเมื่อผู้สอนเข้าใจจึงสอนเป็นปัจจัยหลักให้รับปฏิบัติ ขณะเดียวกันปัจจัยด้าน
 กระบวนการขับเคลื่อนหรือรูปแบบการถ่ายทอด การสื่อก็เป็นส่วนสำคัญให้ผู้เรียนรับการถ่ายทอด
 บทบาทของสังคมภูมิปัญญาวัฒนธรรมและประเพณียังคงเป็นปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติด้านเศรษฐกิจ
 พอเพียง ขณะเดียวกัน ชุมชนที่ปฏิบัติตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควรต้องดำเนินไปพร้อมทั้ง
 ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และจิตใจ

2.2 งานวิจัยที่ศึกษายุทธศาสตร์หรือแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่างๆซึ่ง
 พบว่า ส่วนใหญ่เป็นลักษณะกระบวนการ (Process) ซึ่งจะเป็น โครงการด้านพัฒนาด้านกายภาพการ
 พัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 โครงการบนฐานของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นงานวิจัยที่นำเศรษฐกิจพอเพียงไป
 ปฏิบัติ การศึกษาภาพสังคมที่สัมพันธ์กับเศรษฐกิจพอเพียง การนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้กับการพัฒนา
 อาชีพ การสร้างหลักสูตรบูรณาการในสาระการเรียนรู้ การสังเคราะห์ ภูมิปัญญาไทยในด้านต่างๆเพื่อ
 ศึกษาความเชื่อโยงและฐานแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับแนวเศรษฐกิจพอเพียงองค์ความรู้ในประเด็นนี้

พบว่ามี การนำ เศรษฐกิจพอเพียง เข้าปฏิบัติกันอย่างกว้างขวาง และชัดเจน ในโรงเรียน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542
 แม้นทาง ผลลัพธ์ จะยังไม่ชัดเจน เพราะ เป็นการดำเนินการ เป็นระบบ การประเมิน ภาพรวม จึงยัง สะท้อน
 ความสำเร็จ ประกอบ กับ มี จุดอ่อน ในบาง ประการ แต่ นโยบาย ที่ชัดเจน น่าจะ ดำเนินการ ได้ อย่าง ต่อเนื่อง
 ประเด็น ที่งาน วิจัย จำนวน หนึ่ง ได้ ศึกษา ถึง คุณลักษณะ ซึ่งเป็น ตัวป้อน (input) หลัก ตัว หนึ่ง ของ การเกิด
 เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ การปลูกฝัง คุณธรรม และการ ให้ ความรู้ ขณะ เดียว กัน การศึกษา วิจัย ใน
 โครงการ ที่ เกี่ยวข้อง กับ การ ดำรง ชีวิต ภายใต้ ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ด้าน การ ประกอบ อาชีพ จะ สัมพันธ์
 กับ การ เกษตร เป็น หลัก ข้อ ค้น พบ ที่ ได้ จาก โครงการ เหล่า นี้ ควร ได้รับการ เผย แพร่ ถ่า ย ทอด ให้ ประชาชน
 ผ่าน การ เรียน รู้ นอก ระบบ หรือ อี ชยา ศัย ให้ เกิด ผลลัพธ์ ที่ แท้จริง

2.4 งานวิจัยที่พัฒนาและศึกษาความเข้าใจด้านเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการศึกษา

ความคิดเห็นทัศนคติ การให้ความรู้ การรับรู้หรือแหล่งที่เรียนรู้แนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่ง
 พบว่า ประชาชน ที่ เรียน รู้ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง จะ ได้รับการ เรียน รู้ จาก สื่อ โทรทัศน์ และ มีความ เห็น ว่า สื่อ
 หนังสือพิมพ์ ไม่ ได้ ให้ ความรู้ ชัดเจน เท่า กับ สื่อ โทรทัศน์ สำหรับ ครู ผู้สอน การ วิจัย พบ ว่า มี ความรู้ เข้าใจ
 เกี่ยวกับ เศรษฐกิจพอเพียง ระดับ ปานกลาง

จากองค์ความรู้ที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่า แม้จะแยกกลุ่มงานวิจัยจากฐาน
 วัตถุประสงค์ของงานวิจัยเป็นหลัก แต่กลุ่มงานวิจัยที่ไม่แยกจากกันอย่างชัดเจน แต่จะมีลักษณะที่
 สัมพันธ์และตอบคำถามซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นที่อภิชัย พันธเสนและคณะ ได้กล่าวไว้
 ว่า การดำเนินงานวิจัยส่วนใหญ่จะดำเนินการในลักษณะเฉพาะ การที่จะเป็นการแสดงภาพสมบูรณ์ตาม
 การสังเคราะห์ในกรอบระบบการสังเคราะห์อาจปรากฏเป็นองค์รวมได้ยาก

ดังนั้น จากวิจัยที่สังเคราะห์บางชิ้นเน้นปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ความรู้ คุณธรรม บางชิ้น เน้น
 กระบวนการ มีงานวิจัยส่วนหนึ่งเน้นปัจจัยนำเข้า โดยไม่ระบุเป้าหมายว่าเป็นการสร้างคุณธรรมและ
 ความรู้เพื่อเป็นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่เป็นการพัฒนาในฐานของการพัฒนาทรัพยากรที่มี
 ค่าของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะของนักวิชาการหลายคนที่ได้ตั้งข้อสังเกตไว้แล้วว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็น
 เรื่องที่มีอยู่แล้วในสังคมไทย

การพัฒนาคุณธรรมความรู้จึงเป็นวิถีปกติไม่ใช่จุดเน้นเพื่อนำไปสู่ความเป็นเศรษฐกิจ
 พอเพียง ดังนั้น ถ้าใช้กรอบความคิดในการสังเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงของอภิชัย พันธเสนและคณะ
 (2549) จากงานวิจัยก็แทบจะไม่ม้งานวิจัยที่นำมาสังเคราะห์ต่างมีจุดเน้นในการเชื่อมโยงอย่างน้อย 2
 ประเด็นในกรอบของระบบ เป็นต้นว่า พัฒนาตัวป้อนและกระบวนการ ประยุกต์ใช้กระบวนการส่งเสริม
 กระบวนการนำไปสู่ผลผลิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น

สำหรับในการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกและการดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของ
 นักศึกษา พอรวบรวมได้ ดังนี้

อัจฉรา โฉมแฉล้ม (2544) ศึกษา จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม พบว่า สถานะการรู้ตัวทางจิตทุกเมื่อของนักศึกษาว่าตนกำลังทำอะไรอยู่ และสามารถตอบสนองต่อสิ่งเร้าจากภายนอกได้ เป็นความคิดและความตระหนักที่นำเสนอมาจากภายในซึ่งเกิดจากความคิดคำนึงและความตระหนักถึงส่วนรวมร่วมกัน จิตสำนึกจะก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ก่อให้เกิดบทบาท การมีส่วนร่วมและการรวมพลังเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่สังคมให้มีการพัฒนา ปัจจัยสำคัญสำคัญที่จะเสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ เทคนิคความรัก ความรู้ และความเป็นธรรมชาติ การฝึกกำลัง โดยใช้เทคนิคการมีส่วนร่วมและความเป็นหนึ่งเดียว และการใช้กลยุทธ์กระแสผลักดันที่นับเป็นกลยุทธ์สำคัญในการปลูกจิตสำนึกให้เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย และชายเกียรติ ชูศักดิ์ (2550) ศึกษาเรื่องการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการของนิสิตตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์เพื่อบ่มเพาะและเสริมสร้างให้นิสิตเป็นผู้ประกอบการที่รอบรู้ มีความเชี่ยวชาญในการทำธุรกิจแบบพอเพียง สามารถนำองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการและส่วนประสมการตลาดมาใช้และพัฒนาต่อยอดการทำธุรกิจเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า นิสิตมีความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ดี และสามารถนำความรู้ด้านการบริหารจัดการมาใช้ในการดำเนินธุรกิจได้เป็นอย่างดี นับว่าเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่การดำเนินธุรกิจ

โกมล สุขเกษม และคณะ (2550) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการเปิดรับ ความต้องการข่าวสารและรูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในเขตจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่เคยรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และต้องการให้มีการนำเสนอแนวคิดที่เน้นการมีกินอยู่ที่ไม่ฟุ้งเฟ้อ ส่วนรูปแบบการดำเนินชีวิตตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเยาวชนในเขตจังหวัดปทุมธานี พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีความพอดีด้านจิตใจมากที่สุด

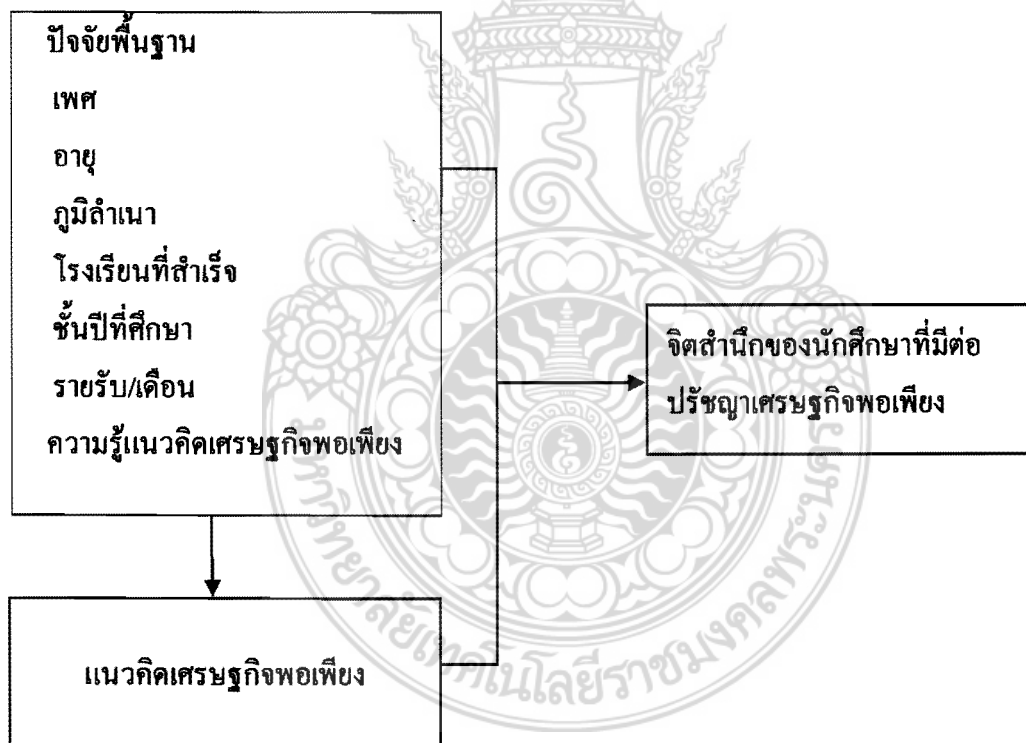
มัลลิกา มัติโก (2541) ศึกษาจิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล ในมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และสุขภาพกับสิ่งแวดล้อม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มบัณฑิตแพทย์และสาธารณสุข กลุ่มบัณฑิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกลุ่มบัณฑิตสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่า ด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาที่ยังแก้ไขในระดับบุคคลมากกว่าการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบาย ด้านการเมือง นักศึกษาตระหนักว่าเป็นเรื่องสำคัญและสามารถขึ้นาระบบอื่นได้ แต่ในแง่การมีส่วนร่วมนักศึกษามีทัศนคติว่าตน ไม่มีพลังพอที่จะเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม นักศึกษาตระหนักว่าเป็นปัญหาเรื่องจริง ต้องแก้ไขให้ถูกต้อง โดยต้องช่วยกันประหยัดพลังงาน ลดการสร้างเขื่อนและห้างสรรพสินค้า ให้ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงนิสัยและธรรมเนียมการบริโภค ดำเนินกิจกรรมส่งเสริมการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง ด้านสุขภาพนักศึกษาระบุว่าปัญหาสุขภาพมีความรุนแรงขึ้น จึงควรนำระบบการศึกษาเข้าไปช่วย

เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ สำหรับด้านสังคม นักศึกษามีทักษะเป็นปัญหาอันดับหนึ่ง ซึ่งเกิดจากผลกระทบจากความทันสมัยและการพัฒนาประเทศ การแก้ไขต้องเริ่มที่ครอบครัว และตัวบุคคลก่อน

รีนฤดี ชัยอำมาตย์ (2550) ศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาจำนวน 1,212 คน สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์จำแนกทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาควรมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นอันดับแรก รองลงมาคือความมีเหตุผล และความพอประมาณ ทั้งนี้กลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 1-2 และกลุ่มนักศึกษาชั้นปี 3-4 มีความคิดเห็นในแนวคิดพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่แตกต่างกัน

4. กรอบแนวคิดการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับจิตสำนึก และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษา ดังนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย(Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พระนครที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

ประชากรในการศึกษานี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ภาคเรียนที่ 2/ 2552 ทุกชั้นปี จำนวน 10,614 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน,2552)

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยสำรวจจากทุกคณะ โดยใช้การคำนวณของทาโร ยามานะ (Taro Yamane,1970,pp.580-581) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5

ขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง

ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละกลุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified Random Sampling)

โดยคำนวณจากสูตร $n = N/1+Ne^2$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากร ซึ่งแทนด้วยตัวเลขจำนวนนักศึกษามาจากทุกคณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร จำนวน 10,614 คน

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 %

ดังนั้นจึงกำหนดจำนวนนักศึกษาในแต่ละคณะ ดังนี้

ตารางที่ 3.1

จำนวนนักศึกษา และจำนวนตัวอย่างจำแนกตามคณะ

ตารางที่ 3.1

จำนวนนักศึกษา และจำนวนตัวอย่างจำแนกตามคณะ

คณะ	จำนวนนักศึกษา (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
ครุศาสตร์อุตสาหกรรม	724	26
เทคโนโลยีสื่อสารมวลชน	607	22
เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์	1,401	51
บริหารธุรกิจ	3,639	132
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	325	13
วิศวกรรมศาสตร์	2,649	96
ศิลปศาสตร์	413	15
อุตสาหกรรมสิ่งทอและออกแบบแฟชั่น	446	16
สถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ	410	15
รวม	10,614	386

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่นำมาจากแบบสอบถามของрінฤดี ชัยอำมาตย์ (2550) และปรับให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามแบบเลือกตอบ จำนวน 8 ข้อ

การกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในตอนี่ 2 นี้ จะยึดเนื้อความที่เป็นข้อคำถาม โดยมีทั้งเชิงบวก และเชิงลบ มีเกณฑ์คะแนน 5 ระดับดังนี้

	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยมากที่สุด	5	1
เห็นด้วยมาก	4	2
เห็นด้วยปานกลาง	3	3
เห็นด้วยน้อย	2	4
เห็นด้วยน้อยที่สุด	1	5

ตอนที่ 3 มี 2 ลักษณะประกอบด้วย แบบสอบถามความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามให้เลือกตอบจาก 2 คำตอบ(ใช่ และ ไม่ใช่) จำนวน 12 ข้อ

ส่วนข้อคำถาม 3.1-3.3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้สึก ความเชื่อและการปฏิบัติของนักศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จริง หรือ ไม่จริง

3.1 ความพอประมาณ	10	ข้อ
3.2 ความมีเหตุผล	7	ข้อ
3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว	11	ข้อ

ถ้าจริงขอให้คิดว่าจริงมากน้อยเพียงใด มี 3 ระดับ คือ

จริงเล็กน้อย จด / ที่ ก่อนข้างจริง

จริงปานกลาง จด / ที่ จริง

จริงมาก จด / ที่ จริงที่สุด

ถ้าไม่จริงขอให้คิดว่าจริงมากน้อยเพียงใด มี 3 ระดับ คือ

ไม่จริงเล็กน้อย จด / ที่ ก่อนข้างไม่จริง

ไม่จริงปานกลาง จด / ที่ ไม่จริง

ไม่จริงมาก จด / ที่ ไม่จริงเลย

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตประจำวัน ดังนี้

ข้อ 1 ให้เรียงลำดับความสำคัญ จำนวน 1 ข้อ

ข้อ 2 ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จำนวน 1 ข้อ

ข้อ 3 ให้เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ จำนวน 1 ข้อ

ตอนที่ 5 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติม ว่านักศึกษาใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร จำนวน 1 ข้อ

เมื่อปรับแบบสอบถามเสร็จ ได้นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา และภาษาที่ใช้

2. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับนักศึกษาที่มีไขกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คนเพื่อหาความเที่ยง(Reliability)ของแบบสอบถามด้วยวิธีความคงที่ภายใน สัมประสิทธิ์อัลฟา(Coefficient Alpha) ของครอนบาค(Cronbach) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงในแต่ละด้าน ดังนี้

3.1 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเที่ยง 0.83

3.2 ความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าความเที่ยง 0.72

3.3 ความรู้สึก ความเชื่อและการปฏิบัติของนักศึกษาต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอเพียง	มีความเที่ยง	0.85
ความมีเหตุผล	มีความเที่ยง	0.75
การมีภูมิคุ้มกันที่ดี	มีความเที่ยง	0.87

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

1. จัดประชุมผู้เก็บข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจในกรแจกแบบสอบถาม ทั้ง 9 คณะ
2. เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมนัดหมายผู้เก็บข้อมูล ในรายละเอียด

วัน เวลา ที่จะไปแจกแบบสอบถาม

3. เก็บแบบสอบถาม โดยวิธี Face to Face Questionnaire จากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
4. รับแบบสอบถามเพื่อนำมาตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์

ต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้คำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS (Statistical Package for the Social Science) version 11.5 ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษา ด้วยค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบกรบรรยาย
2. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

1.00-1.50	หมายถึง	น้อยที่สุด
1.51-2.50	หมายถึง	น้อย
2.51-3.50	หมายถึง	ปานกลาง
3.51-4.50	หมายถึง	มาก
4.51-5.00	หมายถึง	มากที่สุด

3. วิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 3 ความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคำถามให้เลือกตอบจาก 2 คำตอบ ถ้าตอบถูก ให้ 1 คะแนน ถ้าตอบผิด ให้ 0 คะแนน โดยคำนวณหาค่าร้อยละ

4. ความคิดเห็นที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คำนวณ ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

แปลผลตามเกณฑ์ดังนี้

1.00-1.82	หมายถึง	ไม่จริงเลย/น้อยที่สุด
1.83-2.65	หมายถึง	ไม่จริง/น้อย
2.66-3.48	หมายถึง	ค่อนข้างน้อย
3.49-4.31	หมายถึง	ค่อนข้างมาก
4.32-5.14	หมายถึง	มาก
5.15-6.00	หมายถึง	มากที่สุด

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ความแปรปรวนจำแนกทางเดียว (One way Anova) เพื่อหาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาและทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ

4. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่าง จิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1.สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2.สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีของครอนบาค
- 3.การทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

การทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที ส่วนการทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเศรษฐกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) และเพื่อให้การแปลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูลเข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ต่างๆดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน(Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน(Mean Squares)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความอิสระ(Degree of Freedom)
p	แทน	ค่าความน่าจะเป็นที่ค่าสถิติที่ใช้ทดสอบจะตกอยู่ในช่วงปฏิเสธสมมติฐาน
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 7 ตอน คือ

1. พื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์สถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา โดยการหาค่าร้อยละ
2. จิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งโดยรวมและรายข้อ วิเคราะห์ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย(Mean)และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)
3. ความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละ และนำมาจัดเป็นกลุ่มตามระดับคะแนน
4. ความคิดเห็นที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงทั้งโดยรวมและรายด้านวิเคราะห์ด้วยค่าคะแนนเฉลี่ย(Mean)และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard Deviation)
5. การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตประจำวัน วิเคราะห์ด้วยค่าร้อยละและการแจกแจงความถี่
6. ทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์ด้วยค่าที่ ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว

4.1 ปัจจัยพื้นฐาน

4.1.1 เพศ

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร สัดส่วนระหว่างเพศชายและเพศหญิงใกล้เคียงกัน กล่าวคือ มีเพศชายร้อยละ 53.8 เป็นเพศหญิงร้อยละ 46.2

ตารางที่ 4.1

เพศของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	207	53.8
หญิง	179	46.2
รวม	386	100

4.1.2 อายุ

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครกว่าส่วนใหญ่หรือร้อยละ 50.4 อายุ 20-21 ปี รองลงมาคืออายุ 18-19 ปี ร้อยละ 33.6 ส่วนอายุ 22 ปีขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 16.0

ตารางที่ 4.2

อายุของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 -19 ปี	130	33.6
20-21 ปี	195	50.4
22 ปีขึ้นไป	61	16.0
รวม	386	100

4.1.3 ภูมิลำเนา

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครกว่าครึ่งหรือร้อยละ 55.8 มีภูมิลำเนาในต่างจังหวัดและร้อยละ 44.2 ที่ภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ

ตารางที่ 4.3

ภูมิฐานะของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ภูมิฐานะ	จำนวน	ร้อยละ
กรุงเทพฯ	171	44.2
ต่างจังหวัด	215	55.8
รวม	386	100

4.1.4 นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครสำเร็จในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ใน 4 หรือร้อยละ 75.2 สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนของรัฐ รองลงมาสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนเอกชน ร้อยละ 21.5 นอกนั้นสำเร็จการศึกษาในลักษณะอื่นๆ

ตารางที่ 4.4

โรงเรียนที่นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา

ประเภทโรงเรียน	จำนวน	ร้อยละ
โรงเรียนของรัฐ	290	75.2
โรงเรียนเอกชน	83	21.5
อื่นๆ	13	3.3
รวม	386	100

4.1.5 ชั้นปี

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวนสูงสุด ร้อยละ 34.1 รองลงมาศึกษาในชั้นปี 1 และชั้นปี 3 ร้อยละ 32.1 และ 21.5 ตามลำดับ ในขณะที่ศึกษาในชั้นปี 4 มีจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.5

ชั้นปีที่ศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
ชั้นปี 1	132	34.1
ชั้นปี 2	124	32.1
ชั้นปี 3	83	21.5
ชั้นปี 4	47	11.9
รวม	386	100

4.1.6 รายรับรวม/เดือน

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครกว่า 1 ใน 3 หรือร้อยละ 35.7 มีรายได้ 5,001-8,000 บาท รองลงมา มีรายได้ 3,001-5,000 บาท และ 8,001-12,000 บาท ร้อยละ 31.1 และ 13.8 ตามลำดับ ในขณะที่มีรายได้มากกว่า 12,000 บาท มีจำนวนน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.6

รายรับรวม/เดือนของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

รายรับรวม/เดือน	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 3,000 บาท	45	11.6
3,001-5000 บาท	120	31.1
5,001-8000 บาท	138	35.7
8,001-12,000 บาท	53	13.8
มากกว่า 12,000 บาท	30	7.7
รวม	386	100

4.1.7 ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่าย

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครกว่าครึ่งหรือร้อยละ 57.8 มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย รองลงมา มีรายรับไม่เพียงพอกับรายจ่ายร้อยละ 33.6 มีเพียง 8.6 ที่รายรับมากกว่ารายจ่าย

ตารางที่ 4.7

ความเพียงพอของรายได้กับรายจ่ายของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ความเพียงพอของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
รายรับเพียงพอกับรายจ่าย	223	57.8
รายรับไม่เพียงพอกับรายจ่าย	33	8.6
รายรับมากกว่ารายจ่าย	130	33.6
รวม	386	100

4.2 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครมีจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.27$) เมื่อพิจารณาตามรายข้อ พบว่า นักศึกษามีความภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทยมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$) รองลงมาคือ ใฝ่ฝันที่จะศึกษาต่อ และมีความรู้สึกต่อด้านบุคคลที่ไม่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ($\bar{x} = 4.29$) ในขณะที่การส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงทำให้สนใจที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.8

จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ความรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดเป็นคนไทย	4.62	0.62	มากที่สุด
2. ความไม่ฝันที่จะศึกษาต่อ	4.29	0.78	มากที่สุด
3. การส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงทำให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม	4.23	0.72	มากที่สุด
4. การส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงทำให้สนใจที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ	4.15	0.78	มาก
5. ความรู้จากการส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียงกระตุ้นให้เกิดความคิดที่จะไปประยุกต์ใช้การประกอบอาชีพในอนาคต	4.17	0.76	มาก
6. การรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมมีส่วนผลักดันให้ทำประโยชน์ให้สังคม	4.20	0.79	มาก
7. ปัจจุบันปัญหาเพิ่มมากขึ้นทำให้คิดว่าควรมีการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น	4.21	0.77	มากที่สุด
8. มีความรู้สึกต่อต้านบุคคลที่ไม่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.29	0.79	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.27	0.76	มากที่สุด

4.3 ความรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.3.1 ความรู้ของนักศึกษาที่มีต่อแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีดังนี้

1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการกินอยู่อย่างประหยัดเหมาะสมกับรายได้ที่มี นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 96.5 ตอบใช่ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 3.5 ที่ตอบไม่ถูก
2. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักของการประหยัด นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 87.3 ตอบใช่ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 12.7 ที่ตอบไม่ถูก
3. เส้นใย 2 ประการในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต คือ ความรู้และคุณธรรม นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 89.9 ตอบใช่ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 10.1 ที่ตอบไม่ถูก
4. ความพอเพียงในทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิตทางสายกลาง นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 90.4 ตอบใช่ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 9.6 ที่ตอบไม่ถูก
5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการพัฒนาที่ต้งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 92.1 ตอบใช่ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 7.9 ที่ตอบถูก

6. ความพอดีด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 90.8 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 9.2 ที่ตอบถูก

7. การพัฒนาให้ข้าราชการมีรากฐานปฏิบัติงานที่มั่นคงและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องยึดหลัก 4 ป. คือ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด ประสิทธิภาพ นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 89.9 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 10.1 ที่ตอบไม่ถูก

8. ความพอประมาณ คือ ความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 91.0 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 9.0 ที่ตอบไม่ถูก

9. สาเหตุของการไม่เห็นปัญหาของตนเอง คือ ชอบโยนความผิดให้คนอื่น นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 82.7 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 17.3 ที่ตอบถูก

10. การแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมองหาสิ่งที่คิดว่าเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดการเริ่มต้นแก้ไขปัญหาคืออย่างถูกต้อง นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 92.1 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 7.9 ที่ตอบถูก

11. แก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 88.8 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 7.9 ที่ตอบไม่ถูก

12. แก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 82.2 ตอบไม่ใช้ซึ่งเป็นคำตอบที่ถูกต้อง มีเพียงร้อยละ 17.8 ที่ตอบถูก

ตารางที่ 4.9
 ความรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	คำตอบ	
	ใช่(%)	ไม่ใช่(%)
1. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการกินอยู่อย่างประหยัดเหมาะสมกับรายได้	96.5	3.5
2. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักของการประหยัด	87.3	12.7
3. เงื่อนไข 2 ประการในการนำเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต	89.9	10.1
4. ความพอเพียงในทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินชีวิตทางสายกลาง	90.4	9.6
5. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการพัฒนาที่ดั่งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง	7.9	92.1
6. ความพอดีด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาชาวบ้าน	9.2	90.8
7. การพัฒนาให้ข้าราชการมีรากฐานปฏิบัติงานที่มั่นคงและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องยึดหลัก 4 ป. คือ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด ประสิทธิภาพ	89.9	10.1
8. ความพอประมาณ คือ ความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น	91.1	9.0
9. สาเหตุของการไม่เห็นปัญหาของตนเอง คือ ชอบโยนความคิดให้คนอื่น	17.3	82.7
10. การแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมองหาสิ่งที่ดีกว่าเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดการเริ่มต้นแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง	7.9	92.1
11. แก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง	88.8	11.2
12. แก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง	17.8	82.2

4.3.2 ระดับความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา

นักศึกษามีระดับความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สูงกว่าค่าเฉลี่ยเป็นส่วนใหญ่ร้อยละ 70.0 มีระดับความรู้ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยเพียงร้อยละ 30.0

ตารางที่ 4.10

ระดับความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ระดับความรู้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 10.73 คะแนน	116	30.0
สูงกว่า 10.73 คะแนน	270	70.0
รวม	386	100

$$\bar{x} = 10.73 \text{ คะแนน}$$

4.4 ความคิดเห็นที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ดังนี้

4.4.1 ความพอประมาณ ได้จำแนกใน 2 ลักษณะคือความพอเพียงในการกระทำ และความพอเพียงในความคิด

ความพอเพียงในการกระทำ

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอเพียงในการกระทำภาพรวมในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า นักศึกษาถือว่าการพูดเล่น พูดเท็จ บางครั้งหรือพูดหยอกล้อในหมู่เพื่อนฝูงเป็นเรื่องที่ยอมรับกันได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.60$) รองลงมา นักศึกษามักไม่ระมัดระวังเรื่องการใช้จ่ายและมักจะพูดก่อนคิดเสมอ ($\bar{x} = 4.44$ และ $\bar{x} = 2.4$) โดยชื่อของตามแพ้นั้นมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.11

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียงในการกระทำ

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. นักศึกษามักจะเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทิ้งไว้ แม้ว่าจะไม่ได้ใช้	4.08	1.40	ค่อนข้างมาก
2. นักศึกษามักจะไม่ระมัดระวังเรื่องการใช้จ่าย	4.44	1.13	มาก
3. ในชีวิตประจำวันนักศึกษาซื้อของตามแฟชั่นเสมอ	4.10	1.39	ค่อนข้างมาก
4. นักศึกษามักจะพูดก่อนคิดเสมอ	4.24	1.19	ค่อนข้างมาก
5. นักศึกษาถือว่าการพูดเล่น พูดเท็จบางครั้งหรือพูดหยอกล้อในหมู่เพื่อนฝูงเป็นเรื่องที่ขอมรับกันได้	4.60	1.04	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.29	0.94	ค่อนข้างมาก

ความพอเพียงในความคิด

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความพอเพียงในความคิดภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า นักศึกษาคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=5.00$) รองลงมานักศึกษากระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆเสมอ และนักศึกษามักคิดหาวิธีแก้ปัญหาหลายวิธีก่อนเลือกวิธีที่ดีที่สุดเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ ($\bar{x}=4.77$) โดยมีความคิดสร้างสรรค์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.12

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอเพียงในความคิด

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. นักศึกษาเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์	4.65	.94	มาก
2. นักศึกษามักจะใช้ความรู้สติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น/สังคม	4.74	.88	มาก
3. นักศึกษากระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆเสมอ	4.77	.91	มาก
4. นักศึกษามักคิดหาวิธีแก้ปัญหาหลายวิธีก่อนเลือกวิธีที่ดีที่สุดเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ	4.77	.91	มาก
5. นักศึกษาคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน	5.00	.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.79	.69	มาก

4.4.2 ความมีเหตุผล ได้จำแนกใน 2 ลักษณะคือความมีคุณค่าแท้จริง และความมีคุณค่าเทียม
ความมีคุณค่าแท้จริง

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีคุณค่าแท้จริง ภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่านักศึกษาคิดถึงคุณความดีของพ่อแม่ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=5.20$) รองลงมาพ่อแม่ของนักศึกษามักจะคอยให้กำลังใจในทุกเรื่องและนักศึกษามักจะบริจาคเสื้อผ้า สิ่งของที่ใช้แล้ว แต่ยังมีสภาพดีให้คนอื่น ($\bar{x}=5.03$ และ $\bar{x}=4.87$) โดยบ่อยครั้งที่ไม่สามารถหาสาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.13

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณค่าแท้จริง

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. นักศึกษามักจะบริจาคเสื้อผ้า สิ่งของที่ใช้แล้ว แต่ยังมีสภาพดีให้คนอื่น	4.87	.94	มาก
2. นักศึกษาคิดถึงคุณความดีของพ่อแม่	5.20	.88	มากที่สุด
3. บ่อยครั้งนักศึกษามองหาสาเหตุของความเครียดที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้	4.70	1.09	มาก
4. พ่อแม่ของนักศึกษามักจะคอยให้กำลังใจในทุกเรื่อง	5.03	.99	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.95	.68	มาก

ความมีคุณค่าเทียม

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีคุณค่าเทียมภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า โทรศัพท์มือถือ เป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.76$) รองลงมานักศึกษาชอบให้เพื่อนลอกการบ้านหรือช่วยเพื่อนทำ ($\bar{x}=4.44$) โดยอยากให้มีเครื่องปรับอากาศทุกห้องที่ใช้มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.14

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณค่าเทียบ

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. โทรศัพท์มือถือ เป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ในชีวิตประจำวันของนักศึกษา	4.76	1.06	มาก
2. นักศึกษาขอให้เพื่อนลอกการบ้านหรือช่วยเพื่อนทำรายงาน	4.44	1.11	มาก
3. นักศึกษาอยากให้มีเครื่องปรับอากาศทุกห้องที่ทำงานใช้	4.26	1.09	ค่อนข้างมาก มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.49	.96	มาก

4.4.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้จำแนกใน 3 ลักษณะ คือ ความรอบรู้ ความมีคุณธรรม และมีความเพียร ความรอบรู้

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความรอบรู้ภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า การปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นมากในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.96$) รองลงมา นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริงและการนำรากไม้มารักษาโรคของชาวบ้านแสดงถึงความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ ($\bar{x}=4.90$ และ $\bar{x}=4.86$) โดยนักศึกษาคิดว่าการมีความรู้และความเข้าใจวิชาชีพของตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.15

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความรอบรู้

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. การนำรากไม้มารักษาโรคของชาวบ้านแสดงถึงความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ	4.86	.90	มาก
2. การปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นมากในสถานะเศรษฐกิจปัจจุบัน	4.96	.83	มาก
3. นักศึกษามีความเชื่อมั่นในความสามารถของตน	4.85	.87	มาก
4. นักศึกษามีความรู้และความเข้าใจวิชาชีพของตนเอง	4.84	.87	มาก
5. นักศึกษาสามารถเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง	4.90	.85	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.88	.64	มาก

ความมีคุณธรรม

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีคุณธรรมภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่านักศึกษาเห็นคนถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.85$) รองลงมานักศึกษาให้เพื่อนลอกคำตอบหรือลอกคำตอบเพื่อนในการสอบ ($\bar{x}=4.64$) โดย จะ โทกพอแม่เมื่อจำเป็นจริงๆมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.16

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านความมีคุณธรรม

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ในการสอบบางครั้งเคยให้เพื่อนลอกคำตอบหรือลอกคำตอบเพื่อน	4.64	1.06	มาก
2. นักศึกษาเห็นคนถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้	4.85	.96	มาก
3. ถ้าจำเป็นจริงๆนักศึกษาก็ โทกพอแม่	4.55	1.17	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.68	.86	มาก

มีความเพียร

นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงในด้านความมีความเพียรภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่านักศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน อดทนในการทำงานและมุ่งศึกษาหาวิธีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}=4.90$) รองลงมาคือการรักษาคำพูดคำสัญญาที่มีความมั่นคงแห่งความสำเร็จ ($\bar{x}=4.85$) โดยนักศึกษามีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรคมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.17

ความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงด้านมีความเพียร

รายการ	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. นักศึกษารักษาคำพูดคำสัญญาที่มีความมั่นคงแห่งความสำเร็จ	4.85	.81	มาก
2. นักศึกษามีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค	4.80	.84	มาก
3. นักศึกษามีความมุ่งมั่น ขยัน อดทนในการทำงานและมุ่งศึกษาหาวิธีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	4.90	.85	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.84	.68	มาก

สรุปภาพรวมของความคิดเห็นของนักศึกษา ที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่า แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านจะเห็นได้ว่านักศึกษามีความคิดเห็นด้านภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองสูงสุด ($\bar{x}=4.82$) รองลงมาคือ ความมีเหตุผล ($\bar{x}=4.74$) โดยความพอประมาณมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ตารางที่ 4.18

จิตสำนึกต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็น	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ความพอประมาณ	4.54	.71	มาก
2. ความมีเหตุผล	4.74	.68	มาก
3. มีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.82	.60	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.70	.66	มาก

4.5 การประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

4.5.1 การจัดอันดับการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักรวมการปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษาคิดว่าควรเริ่มจากตัวเอง เป็นอันดับ 1 ตามด้วยครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ที่ทำงาน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชนและอื่นๆตามลำดับ

ตารางที่ 4.19

ค่าน้ำหนัก ค่าความถี่ (n) และค่าน้ำหนักรวม ของการเริ่มต้นปฏิบัติตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

ลำดับ	น้ำหนัก	ตัวเอง		ครอบครัว		เพื่อน		สถานศึกษา		ที่ทำงาน		หน่วยงานรัฐ		เอกชน		อื่นๆ	
		n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม	n	น้ำหนัก รวม
1	8	269	2,152	89	712	6	48	10	80	5	40	7	56	6	48	7	56
2	7	67	469	229	1,603	35	245	22	154	9	63	9	63	7	49	2	14
3	6	26	156	29	174	220	1,320	57	342	25	150	11	66	10	60	2	12
4	5	9	45	17	85	51	255	206	824	71	355	13	65	8	40	5	25
5	4	3	12	12	48	32	128	59	236	208	832	38	152	25	100	4	16
6	3	1	3	2	6	25	75	23	69	42	126	220	660	57	171	7	21
7	2	9	18	2	4	11	22	4	8	20	40	57	114	262	524	18	36
8	1	2	2	4	4	1	1	1	1	1	1	24	24	11	11	270	270
ไม่มี	0	2	0	2	0	5	0	4	0	5	0	7	0	9	0	71	0
รวม		386	2,857	386	2,640	386	2,094	386	1,714	386	1,535	386	1,200	386	1,003	386	207

4.5.2 วิธีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

นักศึกษาคิดว่าสามารถประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต โดยวิธีการประหยัด-อดออม จำนวนสูงสุด รองลงมาคือการลดค่าใช้จ่าย การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การเพิ่มรายได้ และอื่นๆตามลำดับ

ตารางที่ 4.20

วิธีการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

วิธีการ	ลำดับที่	ร้อยละ
ลดค่าใช้จ่าย	3	77.2
เพิ่มรายได้	4	43.6
ประหยัด-อดออม	1	83.1
ใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า	2	62.1
อื่นๆ	5	5.9

4.5.3 กิจกรรมส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวนสูงสุดคือ ศึกษาจากสถานที่จริง รองลงมาคือ ทดลองเรียนรู้เอง นิทรรศการ สื่อ-สิ่งพิมพ์ วิทยากร บรรยาย เกมจำลองทางคอมพิวเตอร์ และอื่นๆ ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21

กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต

กิจกรรม	ลำดับที่	ร้อยละ
นิทรรศการ	3	28.7
ศึกษาจากสถานที่จริง	1	57.7
ทดลองเรียนรู้เอง	2	35.7
วิทยากรบรรยาย	5	17.3
เกมจำลองทางคอมพิวเตอร์	6	10.5
สื่อ-สิ่งพิมพ์	4	20.2
อื่นๆ	7	2.6

4.6 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศชาย และเพศหญิง โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า เพศชายกับเพศหญิงมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง	4.25	.50	4.29	.50	-900	.362

สมมติฐานที่ 1.2 นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกรุงเทพ และต่างจังหวัด โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักศึกษาที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพและต่างจังหวัดมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.23

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาต่างกันกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	กรุงเทพ		ต่างจังหวัด		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง	4.24	.51	4.29	.50	-1.088	.529

สมมติฐานที่ 1.3 นักศึกษาที่มีระดับความรู้ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างระดับความรู้ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และระดับความรู้ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test พบว่า นักศึกษาที่มีระดับความรู้ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.24

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ความรู้ที่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย		ความรู้ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง	4.13	.56	4.32	.47	-3.63	.029

- $p < .05$

สมมติฐานที่ 1.4 นักศึกษาที่มีอายุต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุที่ต่างกัน คืออายุ 18-19 ปี อายุ 20-21 ปี และอายุ 22 ปีที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง โดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่าอายุที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25

เปรียบเทียบความแตกต่างอายุต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	p
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง					
ระหว่างกลุ่มอายุ	.232	2	.116	.450	.638
ภายในกลุ่มอายุ	116.622	453	.257		

สมมติฐานที่ 1.5 นักศึกษาที่สำเร็จจากประเภทโรงเรียนต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประเภทโรงเรียนที่ต่างกัน คือ โรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนประเภทอื่นๆ กับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง โดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักศึกษาที่สำเร็จจากประเภทโรงเรียนที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26

เปรียบเทียบความแตกต่างโรงเรียนต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	.930	2	.465	1.817	.164
ภายในกลุ่มโรงเรียน	115.924	453	.256		

สมมติฐานที่ 1.6 นักศึกษาที่ชั้นปีต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของชั้นปีที่ต่างกัน คือชั้นปี 1 ชั้นปี 2 ชั้นปี 3 และชั้นปี 4 กับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงโดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักศึกษาที่ชั้นปีต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.27

เปรียบเทียบความแตกต่างชั้นปีต่างกันกับจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง ระหว่างกลุ่มชั้นปี	1.804	3	.601	2.362	.071
ภายในกลุ่มชั้นปี	115.050	452	.255		

สมมติฐานที่ 1.7 นักศึกษาที่รายรับต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของรายรับที่ต่างกัน คือรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท 3,001-5,000 บาท 5,001-8,000 บาท 8,001-12,000 บาทและมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป ที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงโดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova พบว่า รายรับที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.28

เปรียบเทียบความแตกต่างรายรับต่างกันที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง					
ระหว่างกลุ่มรายรับ	3.290	4	.823	3.266	.012
ภายในกลุ่มรายรับ	113.564	451	.252		

- $p < .05$

การทดสอบรายคู่ระหว่างรายรับที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

รายรับของนักศึกษาที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือกลุ่มที่มีรายรับที่น้อยกว่า 3,000 บาท และรายรับ 3,001-5,000 บาท

ตารางที่ 4.29

ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มรายรับ

รายการ	\bar{X}	น้อยกว่า3,000	3,001-5,000	5,001-8,000	8,001-12,000	มากกว่า 12,000
		4.07	4.23	4.33	4.36	4.28
น้อยกว่า 3,000 บาท	4.07	-	.16	.26*	.28	.20
3,001-5,000 บาท	4.23		-	.10	.13	.05
5,001-8,000 บาท	4.33			-	.03	.05
8,001-12,000 บาท	4.36				-	.08
มากกว่า 12,000 บาท	4.28					-

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.1 นักศึกษาที่เพศต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างเพศชาย และเพศหญิง โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า เพศชายกับเพศหญิง มี แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างเพศกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่ดี

รายการ	ชาย		หญิง		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ความพอประมาณ	4.54	.71	4.53	.72	.001	.978
มีเหตุผล	4.53	.68	4.76	.68	.065	.800
มีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.83	.61	4.80	.60	.043	.836

สมมติฐานที่ 2.2 นักศึกษาที่ภูมิลำเนาต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน
เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างกรุงเทพ และต่างจังหวัด โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test
ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่า นักศึกษาที่ภูมิลำเนาต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความ
พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.31

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างภูมิลำเนาต่างกันกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	กรุงเทพ		ต่างจังหวัด		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ความพอประมาณ	4.59	.69	4.49	.73	.279	.597
มีเหตุผล	4.71	.66	4.77	.69	.021	.885
มีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.77	.62	4.85	.59	2.734	.099

สมมติฐานที่ 2.3 นักศึกษาที่ระดับความรู้ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน
เมื่อเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่างระดับความรู้ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และระดับความรู้ที่สูง
กว่าค่าเฉลี่ย โดยทดสอบด้วยสถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่านักศึกษาที่ระดับ
ความรู้ต่างกัน มีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี
ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.32

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างระดับความรู้ต่างกันกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

รายการ	ความรู้ที่ต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย		ความรู้ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ย		t	p
	\bar{X}	S.D	\bar{X}	S.D		
ความพอประมาณ	4.50	.71	4.55	.71	.092	.762
มีเหตุผล	4.71	.72	4.76	.66	2.020	.156
มีภูมิคุ้มกันที่ดี	4.75	.65	4.85	.58	4.375	.037

สมมติฐานที่ 2.4 นักศึกษาที่อายุต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของอายุที่ต่างกัน คืออายุ 18-19 ปี อายุ 20-21 ปี และอายุ 22 ปี ที่มี
 ต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงโดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
 พบว่าอายุที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน
 ที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.33

เปรียบเทียบความแตกต่างอายุต่างกันที่มีต่อแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
ความพอประมาณ					
ระหว่างกลุ่ม	.294	2	.147	.286	.752
ภายในกลุ่มอายุ	232.662	453	.514		
มีเหตุผล					
ระหว่างกลุ่ม	.912	2	.456	.969	.380
ภายในกลุ่ม	212.536	452	.470		
มีภูมิคุ้มกันที่ดี					
ระหว่างกลุ่ม	1.475	2	.737	2.004	.136
ภายในกลุ่ม	166.704	453	.368		

สมมติฐานที่ 2.5 นักศึกษาที่สำเร็จจากประเภท โรงเรียนต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประเภทโรงเรียนที่ต่างกัน คือโรงเรียนของรัฐ โรงเรียนเอกชน และโรงเรียนประเภทอื่นๆ ที่มีต่อแนวคิด โดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พบว่านักศึกษาที่สำเร็จจากประเภทโรงเรียนที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34

เปรียบเทียบความแตกต่างโรงเรียนต่างกันที่มีต่อแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
ความพอประมาณ					
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	.241	2	.121	.235	.791
ภายในกลุ่มโรงเรียน	232.714	453	.514		
มีเหตุผล					
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	.454	2	.227	.482	.618
ภายในกลุ่มโรงเรียน	212.994	452	.471		
มีภูมิคุ้มกัน					
ระหว่างกลุ่มโรงเรียน	1.663	2	.832	2.262	.105
ภายในกลุ่มโรงเรียน	166.515	453	.368		

สมมติฐานที่ 2.5 นักศึกษาที่ชั้นปีต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของชั้นปีที่ต่างกัน คือชั้นปี 1 ชั้นปี 2 ชั้นปี 3 และชั้นปี 4 กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova พบว่า ชั้นปีที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 4.35

เปรียบเทียบความแตกต่างชั้นปีต่างกับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
ความพอเพียง					
ระหว่างกลุ่มชั้นปี	5.014	3	1.671	3.315	.020
ภายในกลุ่มชั้นปี	227.941	452	.504		
มีเหตุผล					
ระหว่างกลุ่มชั้นปี	4.368	3	1.462	3.154	.025
ภายในกลุ่มชั้นปี	209.062	451	.464		
มีภูมิคุ้มกันที่ดี					
ระหว่างกลุ่มชั้นปี	3.340	3	1.113	3.053	.028
ภายในกลุ่มชั้นปี	164.838	452	.365		

- $p < .05$

การทดสอบรายคู่ความพอเพียงระหว่างกลุ่มชั้นปี

ค่าเฉลี่ยของความพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2 โดยกลุ่มชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความพอเพียงสูงกว่ากลุ่มชั้นปีที่ 2

ตารางที่ 4.36

ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มชั้นปี

รายการ		ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
	\bar{X}	4.64	4.64	4.56	4.63
ชั้นปีที่ 1	4.64	-	.24*	.08	.01
ชั้นปีที่ 2	4.40		-	.16	.23
ชั้นปีที่ 3	4.56			-	.07
ชั้นปีที่ 4	4.63				-

การทดสอบรายคู่ความมีเหตุผลระหว่างกลุ่มชั้นปี

ค่าเฉลี่ยของความมีเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2 โดยกลุ่มชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความมีเหตุผลสูงกว่ากลุ่มชั้นปีที่ 2

ตารางที่ 4.37

ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยความมีเหตุผลระหว่างกลุ่มชั้นปี

รายการ	\bar{X}	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.87	4.64	4.70	4.83
ชั้นปีที่ 1	4.87	-	.23*	.18	.04
ชั้นปีที่ 2	4.64		-	.06	.19
ชั้นปีที่ 3	4.70			-	.19
ชั้นปีที่ 4	4.83				-

การทดสอบรายการมีภูมิคุ้มกันที่ดีระหว่างกลุ่มชั้นปี

ค่าเฉลี่ยของการมีภูมิคุ้มกันที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ คือ ชั้นปีที่ 1 กับชั้นปีที่ 2 โดยกลุ่มชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความมีเหตุผลสูงกว่ากลุ่มชั้นปีที่ 2

ตารางที่ 4.38

ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยความมีภูมิคุ้มกันที่ดีระหว่างกลุ่มชั้นปี

รายการ	\bar{X}	ชั้นปีที่ 1	ชั้นปีที่ 2	ชั้นปีที่ 3	ชั้นปีที่ 4
		4.94	4.74	4.80	4.77
ชั้นปีที่ 1	4.94	-	.20*	.14	.17
ชั้นปีที่ 2	4.74		-	.06	.03
ชั้นปีที่ 3	4.80			-	.03
ชั้นปีที่ 4	4.77				-

สมมติฐานที่ 2.6 นักศึกษาที่รายรับต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของรายรับที่ต่างกัน คือรายได้น้อยกว่า 3,000 บาท 3,001-5,000 บาท 5,001-8,000 บาท 8,001-12,000 บาทและมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป กับแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยทดสอบด้วยสถิติ One way Anova พบว่า รายรับที่ต่างกันมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่แตกต่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

ตารางที่ 4.39

เปรียบเทียบความแตกต่างรายรับต่างกับกับแนวคิด เศรษฐกิจพอเพียง

	SS	df	MS	F	p
ความพอประมาณ					
ระหว่างกลุ่มรายรับ	17.009	4	4.252	8.881	.000
ภายในกลุ่มรายรับ	215.942	451	.465		
มีเหตุผล					
ระหว่างกลุ่มรายรับ	4.366	4	1.092	2.349	.004
ภายในกลุ่มรายรับ	209.081	450	.465		
มีภูมิคุ้มกันที่ดี					
ระหว่างกลุ่มรายรับ	5.088	4	1.272	3.518	.008
ภายในกลุ่มรายรับ	163.090	451	.362		

• $p < .01$

การทดสอบรายคู่ความพอเพียงระหว่างกลุ่มรายรับ

ค่าเฉลี่ยของความพอเพียงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 4 คู่ คือ กลุ่มรายรับน้อยกว่า 3,000 บาท มีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากกลุ่มรายรับ 5,001-8,000 บาท และกลุ่มรายรับมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป และกลุ่มรายรับ 3,001-5,000 บาทมีแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากกลุ่มรายรับ 5,001-8,000 บาท และกลุ่มรายรับมากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

ตารางที่ 4.40

ผลการทดสอบความแตกต่างภายหลังของค่าเฉลี่ยแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงระหว่างกลุ่มรายรับ

รายการ	\bar{X}	น้อยกว่า 3,000	3,001-5,000	5,001-8,000	8,001-12,000	มากกว่า 12,000
		4.32	4.36	4.71	4.48	4.92
น้อยกว่า 3,000 บาท	4.32	-	.04	.39*	.16	.60*
3,001-5,000 บาท	4.36		-	.35*	.12	.56*
5,001-8,000 บาท	4.71			-	.23	.21
8,001-12,000 บาท	4.48				-	.44
มากกว่า 12,000 บาท	4.92					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดด้านความพอประมาณ
 ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของนักศึกษาความสัมพันธ์ในทิศทางบวก

จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงกับแนวคิดด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน
 ที่ดีมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 ในทิศทางบวก กล่าวคือถ้า นักศึกษามีคะแนนค่าเฉลี่ย
 จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงสูง คะแนนค่าเฉลี่ยแนวคิดด้านความพอประมาณ มีเหตุผล และการมี
 ภูมิคุ้มกันที่ดีก็จะสูง

ตารางที่ 4.41

ความสัมพันธ์ระหว่างจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดด้านความพอประมาณ ความมี
 เหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีของนักศึกษา

	จิตสำนึก	พอเพียง	มีเหตุผล	ภูมิคุ้มกันที่ดี
จิตสำนึก	-	.418 **	.423**	.527**
พอเพียง		-	.642**	.674**
มีเหตุผล			-	.716**
ภูมิคุ้มกันที่ดี				-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาทั้ง 9 คณะของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 2/2552 จำนวน 386 คน โดยสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สรุปผลการศึกษาดังนี้

5.1. สรุปผล

5.1.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 53.8 มีอายุ 20-21 ปี จำนวนสูงสุด ร้อยละ 50.4 เกินครึ่งหรือร้อยละมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด 55.8 กว่า 3 ใน 4 หรือร้อยละ 75.2 ของนักศึกษาสำเร็จจากโรงเรียนของรัฐ สำหรับชั้นปีที่ศึกษา ศึกษาในชั้นปีที่ 1 จำนวนสูงสุด ร้อยละ 34.1 ส่วนรายรับที่นักศึกษาได้รับจะอยู่ในช่วงรายรับ 5,001-8,000 บาท จำนวนสูงสุดและกว่าครึ่งหรือร้อยละ 57.8 ของนักศึกษาที่มีรายรับเพียงพอกับรายจ่าย

5.1.2 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$) ในรายชื่อนักศึกษามีความรู้สึภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ค่าเฉลี่ยสูงสุด

5.1.3 ความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบถูก จากค่าคะแนนเฉลี่ย 10.73 คะแนน นักศึกษาได้คะแนนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.0

5.1.4 แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง นักศึกษามีความคิดเห็นในภาพรวมต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอันประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.70$)

ความพอประมาณ ได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือพอเพียงในการกระทำและพอเพียงในความคิด ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความพอเพียงในความคิดในระดับมากโดยนักศึกษาคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เสมอ และหาวิธีแก้ปัญหาหลายวิธีก่อนเลือกวิธีที่ดีที่สุดเพื่อแก้ปัญหานั้นๆ

ความมีเหตุผล ได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือความมีคุณค่าที่แท้จริงและความมีคุณค่าเทียม ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากโดยนักศึกษาคิดถึงคุณค่าของพ่อแม่ค่าเฉลี่ยสูงสุด

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แบ่งเป็น 2 ลักษณะคือความรอบรู้ ความเพียร และความมีคุณธรรมผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นในความรอบรู้ค่าเฉลี่ยสูงสุด

5.1.5 อันดับการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน นักศึกษาคิดว่าควรเริ่มจาก ตัวเอง เป็นอันดับหนึ่ง ตามด้วย ครอบครัว เพื่อน สถานศึกษา ที่ทำงาน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และอื่นๆตามลำดับ

5.1.6 วิธีการประยุกต์ใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักศึกษาคิดว่า ควรใช้วิธีการ ประหยัด-อดออม จำนวนสูงสุด

5.1.7 กิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักศึกษาคิดว่ากิจกรรมการศึกษาจากสถานที่จริงเป็นกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมการใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต จำนวนสูงสุด

5.1.8 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน พบว่า เพศ ภูมิลำเนา อายุ ประเภทโรงเรียนที่นักศึกษาสำเร็จ ชั้นปี ที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ส่วนระดับความรู้ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง และรายรับของนักศึกษาที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยพื้นฐานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน พบว่า เพศ ภูมิลำเนา อายุ ประเภทโรงเรียนที่นักศึกษาสำเร็จ ที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงไม่แตกต่างกัน

ส่วนชั้นปี ระดับความรู้ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และรายรับของนักศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 จิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ในทิศทางบวกกับแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 กล่าวคือ นักศึกษาที่มีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงค่าเฉลี่ยสูงจะมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงสูงในทิศทางเดียวกัน

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 จิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นั้น หากมองจากความหมายของจิตสำนึกว่า หมายถึงความรู้สึกที่แสดงถึงความรับรู้ ความเข้าใจ ความสำนึก ของบุคคลต่อสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์หนึ่ง และแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความมุ่งมั่น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษารับรู้เข้าใจ และสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีความรู้ มีการรับรู้ มีความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีความสำคัญและตัดสินใจที่จะให้คุณค่าต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขอมรับและนำมาจัดระบบภายในตนเอง และสุดท้ายแสดงออกเป็นพฤติกรรมที่ยืนยันถึงสิ่งที่ตนเองเห็นว่ามีค่าและยอมรับมาปฏิบัติในตนเอง ซึ่งเป็นการยืนยันแนวคิดกระบวนการสร้างจิตสำนึกของ แครทวอล และคณะ (Krahwohl et al. 1964 : 486-490) ที่กล่าวถึง การรับรู้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างเจตคติ อันเป็นคุณลักษณะทางด้านความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก ของจิตสำนึกหรือความตระหนัก ตามลำดับขั้นตอน โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชี้ให้ประชาชนได้เห็นถึงแนวทางการปฏิบัติตนที่ควรจะเป็น เพื่อให้สามารถดำรงชีพได้ โดยที่ไม่เดือดร้อน ซึ่งที่จริงแล้วก็เป็นแนวทางที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย และสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ ในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ

โดยในรายชื่อนักศึกษามีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย ค่าเฉลี่ยสูงสุด พบว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ รื่นฤดี อำนวย (2550) และเป็นไปตามยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรมและสุขภาพในกลยุทธ์การปลูกจิตสำนึกในการสร้างความรัก รักในธรรมชาติ ในแผ่นดินหมายรวมถึงรักในสังคมที่มีต่อประเทศชาติ

5.2.2 แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ รื่นฤดี อำนวย (2550) และเมื่อพิจารณาจากแนวคิดความพอเพียงที่คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2547) ได้ขยายความว่าประกอบด้วย ความพอประมาณ หมายถึง การไม่เบียดเบียนตนเอง และการเบียดเบียนผู้อื่นซึ่งเป็นความพอเพียงในความคิด และความพอเพียงในการกระทำ ความมีเหตุผล หมายถึง การมีเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับความพอเพียงในควมมีคุณค่าที่แท้จริง และความมีคุณค่าเทียบ การมีภูมิคุ้มกันในตัว หมายถึง ความสามารถที่จะปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ด้วยความรอบรู้ ความมีคุณธรรม และมีความเพียร และจากผลการศึกษาที่พบว่า นักศึกษามีระดับความคิดเห็นค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเห็นว่าเป็นจริง แสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความคิดเห็นว่าพระราชดำริเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่สามารถนำมาปฏิบัติในการดำรงชีวิต ภายใต้มาร่วมของ

ความมีเหตุผล รอบคอบ ไม่ตกอยู่ในความไม่ประมาท ส่งผลให้เป็นบุคคลที่มีจิตใจสงบสุข และมีวิถีชีวิตที่สันติสุข ได้จริง

โดยนักศึกษาคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจ ได้อย่างยั่งยืนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรีนฤดี อำนวย (2550) และเป็นการยืนยันแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ตามคำกล่าวของไพฑูรย์ สนิลรัตน์และผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ (2542) ที่ว่านักศึกษาต้องรู้จักวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีจิตใจแห่งการใฝ่รู้ รู้จักแสวงหาความรู้ตลอดชีวิต...มีความคิดริเริ่ม มีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคม

ความมีเหตุผล ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากโดยนักศึกษาคิดถึงคุณความดีของพ่อแม่ค่าเฉลี่ยสูงสุด

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ผลการศึกษาพบว่านักศึกษามีความคิดเห็นในความรอบรู้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรีนฤดี อำนวย (2550)

2.3 อันตบการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน นักศึกษามีความคิดเห็นว่าควรเริ่มจากตัวเองก่อนแล้วจึงขยายออกไปสู่ครอบครัว เพื่อน และกว้างออกไปเรื่อย ๆ ซึ่งเป็นการยืนยันแนวทางการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามที่อภิชัย พันธเสน(2546) ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549 : 15) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 146-147) ได้สรุปแนวคิดหลักว่าเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ

5.2.4 วิธีการประยุกต์ใช้หลัก เศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต นักศึกษามีความคิดเห็นว่าควรใช้วิธีการประหยัดคอคออม จำนวนสูงสุด ซึ่งเป็นการยืนยันตามที่ปรียานุช พิบูลสรารุช(2549) ได้กล่าวถึงแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยพื้นฐานว่า คือ การพึ่งตนเองเป็นหลัก หมายถึง การทำอะไรอย่างเป็นขั้นเป็นตอน รอบคอบ ระมัดระวัง ทั้งนี้อำพล เสนาณรงค์ (2550) ซึ่งได้ขยายความถึงการพึ่งพาตนเองว่า พึ่งพาตนเองเหมาะสมภาพ กล่าวคือ การใช้จ่ายโดยประหยัด คอคออม

5.2.5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่ามีเพียงนักศึกษามีปัจจัยระดับความรู้และรายรับที่ต่างกันมีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน ปัจจัยระดับความรู้ที่ต่างกัน อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีระดับความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสูงจะมีการรับรู้และเข้าใจในหลักแนวคิดและยอมรับที่จะนำมาเป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามกระบวนการสร้างจิตสำนึกของเครทไวล และคณะ (Krahwohl et al. 1964 : 486-490) ทำให้มีจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันได้ ส่วนปัจจัยรายรับของนักศึกษาที่ต่างกันมีจิตสำนึกแตกต่างกันอาจเป็นเพราะนักศึกษาที่มีรายได้ไม่สูงมากนัก จำต้องมีความระมัดระวังในการใช้จ่าย อันเป็นกลไกสำคัญประการ

หนึ่งของหลักเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาในหัวข้อการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต อันส่งผลให้มีจิตสำนึกแตกต่างกัน

2.6 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า มีเพียง นักศึกษาที่มีชั้นปี ระดับความรู้ และรายรับที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะ ชั้นปีและระดับความรู้ที่สูงกว่าทำให้นักศึกษามีความเข้าใจในแนวคิดของหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่านักศึกษาที่มีชั้นปีและระดับความรู้ที่ต่ำกว่า ส่วนนักศึกษามีรายรับต่างกันมีความคิดเห็นต่อแนวพระราชดำริต่างกันอาจเป็นเพราะนักศึกษามีรายได้ที่ต่ำกว่า จำต้องมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากกว่านักศึกษาที่มีรายได้สูงกว่า

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 การเสริมสร้างจิตสำนึกนักศึกษาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ ดังเช่นการปลูกฝังให้นักศึกษามีจิตสำนึกในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติจริงในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะต้องร่วมกันในหลายฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายวิชาการที่อาจให้มีการสอดแทรกการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในวิชาต่างๆ การสอนที่เปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมคิด มีการศึกษานอกสถานที่ จัดวิทยากรที่อาจเป็นปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตมาแล้วประสบการณ์ให้นักศึกษาได้รับรู้ถึงโลกของความเป็นจริง ฝ่ายกิจการนักศึกษาที่จะต้องจัด โครงการ/กิจกรรมให้นักศึกษาได้มีโอกาสเสริมสร้างจิตสำนึกเศรษฐกิจพอเพียง เช่น โครงการค่ายอาสา โครงการบำเพ็ญประโยชน์ต่างๆ ฝ่ายวางแผนก็ต้องสนับสนุนแผนงาน นโยบายงบประมาณ เพื่อให้นักศึกษานำไปปฏิบัติได้อย่างเกิดประโยชน์สูงสุด

5.3.2 ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในครั้งนี้คือแบบสอบถามเพียงอย่างเดียวซึ่งอาจทำให้ข้อค้นพบไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร หากสนใจศึกษาต่อควรใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์ เพื่อเติมเต็มในบางข้อคำถามที่ไม่สามารถได้คำตอบจากแบบสอบถาม

การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง อาจศึกษาแบบต่อเนื่อง โดยเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 – สำเร็จการศึกษา เพื่อศึกษาจิตสำนึกว่ามีทิศทางการเปลี่ยนแปลงอย่างไรในช่วงเวลาที่เปลี่ยนไป

บรรณานุกรม

- กันยา สุวรรณแสง.2541.จิตวิทยาทั่วไป.พิมพ์ครั้งที่ 3.กรุงเทพมหานคร:บริษัทรวมสาสน์(1977) จำกัด.
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง.2547.เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร.สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนากิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- จรวพร ธรณินทร์.2552.ทำดีถวายพ่อ ชีวิตพอเพียง.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์อักษรไทย.
- ดำรงค์ ขำเปลี่ยน.2543.จิตสำนึกของผู้ขับเคลื่อนชีวิตที่ยั่งยืนรับจ้างต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในเขตพื้นที่กองบังคับการตำรวจนครบาล 6.วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยมหามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทรงจิต พูลลาภ.เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศในการประชุมทาง วิชาการระดับชาติ “เจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง : องค์ความรู้จากงานวิจัย” วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2550 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.(เอกสารอัดสำเนา).
- ปรีชา เปี่ยมพงษ์สานต์.2543.ทิศทางใหม่ของการพัฒนาในวิถีใหม่แห่งการพัฒนา : วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์.กรุงเทพฯ:จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียานุช พิบูลสรารุช.2549.การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- มัลลิกา มดีโก.2541.จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพมหานคร:เจริญดีการพิมพ์
- เพ็ญณี แนนรทและคณะ. 2549.กรอบทิศทางวิจัยทางการศึกษา.คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เพ็ญณี แนนรท.2552.การจัดทำบทสรุปในภาพรวมของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ใน เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง สถานภาพ องค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยปี 2530-ปัจจุบัน และการประยุกต์ใช้ เศรษฐกิจพอเพียง.กรุงเทพมหานคร:องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- รินฤดี ชัยอำมาตย์.2550.รายงานวิจัยเรื่อง จิตสำนึกของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีต่อแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพร รัตนลออ.2548.ความตระหนักในคุณธรรมและความพึงพอใจในการปฏิบัติธรรมตามแนว

การฟื้นฟูพุทธจิตของผู้ปฏิบัติธรรมในมูลนิธิคุณธรรมนำใจร่วมตลาดน้ำ อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สมพร เทพสิทธิ์.2548.เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ.สภาอุพุทธรัศสมาคมแห่งชาติใน
พระบรมราชูปถัมภ์.กรุงเทพมหานคร:บริษัทธรรมสาร จำกัด.

ส่วนวิเคราะห์และสังเคราะห์ผลงานวิจัย ภารกิจวิชาการ, สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

2550.การสัมมนาทางวิชาการเรื่อง สถานภาพองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย
ปี 2530-ปัจจุบัน และการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง.กรุงเทพมหานคร:องค์การ
สงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

เสรี พงศ์พิศ.2550.เศรษฐกิจพอเพียง ทางรอดและทางจัดการพัฒนาในการประชุมทางวิชาการ
ระดับชาติ “เจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง : องค์ความรู้จากงานวิจัย” วันพฤหัสบดีที่ 21
มิถุนายน 2550.ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.(เอกสารอัดสำเนา).

สุเมธ ตันติเวชกุล.2543.ใต้เบื้องพระยุคลบาท.พิมพ์ครั้งที่ 2.กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มติชน.

อรสุดา เจริญรัต.2546.เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย.กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

อภิชัย พันธเสน.2542.เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ตามความหมายของนัก
เศรษฐศาสตร์. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ TDRI ประจำปี 2542.

อภิชัย พันธเสน.2549.การสังเคราะห์งานวิจัย ข้อเขียน และบทความเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.(เอกสารอัดสำเนา).

อัจฉรา โฉมแจ่ม.2544.จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรม
เพื่อสังคม.วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อำพล เสนาณรงค์.2550. เศรษฐกิจพอเพียงกับโลกาภิวัตน์ การบรรยายพิเศษ ในการประชุมทาง
วิชาการ ระดับชาติ “เจาะประเด็นเศรษฐกิจพอเพียง : องค์ความรู้จากงานวิจัย” วันพฤหัสบดี
ที่ 21 มิถุนายน 2550 ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ.(เอกสารอัดสำเนา).

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความคิดเห็นของท่านที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ขอให้ท่านตอบตามความคิดเห็นของท่าน

แบบสอบถามมี 4 ส่วน คือ

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตประจำวัน
ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะและความคิดเห็น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเลือกตอบโดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ซึ่งตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

- () 1. ชาย () 2. หญิง

2. อายุ _____ ปี

3. ภูมิลำเนาเดิมของนักศึกษา

- () 1. กรุงเทพฯ () 2. ต่างจังหวัด

4. โรงเรียนที่นักศึกษาสำเร็จมาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

- () 1. โรงเรียนของรัฐ () 2. โรงเรียนเอกชน

() 3. อื่น โปรดระบุ

5. ขณะนี้กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่

- () 1. ปีที่ 1 () 2. ปีที่ 2
() 3. ปีที่ 3 () 4. ปีที่ 4

6. รายรับรวม/เดือน (หมายถึง รับจากที่บ้าน, ทำงานพิเศษ, กองทุนกู้ยืม, อื่น ๆ)

- () 1. น้อยกว่า 3,000 บาท () 2. 3,001-5,000 บาท
 () 3. 5,001-8,000 บาท () 4. 8,001-12,000 บาท
 () 5. มากกว่า 12,000 บาทขึ้นไป

7. ท่านคิดว่าโดยปกติแล้วรายรับเพียงพอกับรายจ่ายของท่านหรือไม่

- () 1. รายรับเพียงพอกับรายจ่าย () 2. รายรับมากกว่ารายจ่าย
 () 3. รายรับไม่ค่อยพอ/ ไม่เพียงพอกับรายจ่าย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับจิตสำนึกของนักศึกษาที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่แสดงระดับความคิดเห็น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เกิดมาเป็นคนไทย					
2. ท่านมีความใฝ่ฝันที่จะศึกษาต่อ					
3. การส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ท่านมีความคิด/จิตสำนึกที่ดีต่อสังคม					
4. การส่งเสริมความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ท่านสนใจที่จะใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ					
5. ความรู้จากการส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง กระตุ้นให้ท่านเกิดความคิดที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต					
6. การรวมกลุ่มของนักศึกษาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมมีส่วนผลักดันให้ท่านตระหนักถึงการทำประโยชน์เพื่อสังคม					
7. ปัจจุบันมีปัญหาเพิ่มมากขึ้น ทำให้ท่านคิดว่าควรมีการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ยิ่งขึ้น					
8. ท่านมีความรู้สึกต่อต้านบุคคลที่ไม่อนุรักษทรัพย์ากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม					

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ใช่ หรือ ไม่ใช่
หลังข้อความที่ตรงกับความเข้าใจของท่านมากที่สุด

ข้อความ	ใช่	ไม่ใช่
1. แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือ การกินอยู่อย่างประหยัดเหมาะสมกับรายได้ที่มี		
2. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่ยึดหลักของการประหยัด		
3. เงื่อนไข 2 ประการในการนำเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการดำรงชีวิต คือ ความรู้ และคุณธรรม		
4. ความพอเพียงในทางพุทธศาสนา หมายถึง การดำเนินตามทางสายกลาง		
5. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเน้นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง		
6. ความพอดีด้านเทคโนโลยีที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาเทคโนโลยีจากภูมิปัญญาของชาวบ้าน		
7. การพัฒนาให้ข้าราชการมีรากฐานปฏิบัติงานที่มั่นคงและเข้มแข็งอย่างยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องยึดหลัก 4 ป. คือ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด ประสิทธิภาพ		
8. ความพอประมาณ คือ ความพอดี ไม่มากไม่น้อยเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเองหรือผู้อื่น		
9. สาเหตุของการมองไม่เห็นปัญหาของตัวเอง คือ ขอบโยนความผิดให้คนอื่น		
10. การแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่วิถีเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องมองหาสิ่งที่ดีกว่าเพื่อเปรียบเทียบให้เกิดการเริ่มต้นแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง		
11. แก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการดำรงอยู่และปฏิบัติตนตามทางสายกลาง		
12. ผู้ที่ควรนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปปฏิบัติคือเกษตรกรและชุมชนท้องถิ่น		

3.1 ข้อคำถามเกี่ยวกับความพอประมาณ

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
ความพอเพียงในการกระทำ						
13. โดยปกติแล้วท่านมักจะเปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทิ้งไว้แม้ว่าจะไม่ได้ใช้						
14. ท่านมักจะไม่ระมัดระวังในการใช้จ่าย						
15. ในชีวิตประจำวันท่านซื้อของตามแฟชั่นเสมอ						
16. ท่านมักจะพูดก่อนคิดเสมอ						
17. ท่านถือว่าการพูดเล่น พูดเท็จบางครั้ง หรือพูดหยอกล้อในหมู่เพื่อนฝูงเป็นเรื่องที่ยอมรับกันได้						
ความพอเพียงในความคิด						
18. ท่านเป็นคนที่มีความคิดสร้างสรรค์						
19. ท่านมักจะใช้ความรู้สติปัญญาเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น/ สังคม						
20. ท่านกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ เสมอ						
21. ท่านมักจะคิดหาวิธีแก้ปัญหาหลายวิธีก่อนที่จะเลือกวิธีที่ดีที่สุด เพื่อแก้ปัญหานั้น ๆ						
22. ท่านคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงจะสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน						

3.2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความมีเหตุผล

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
ความมีคุณค่าแท้จริง						
23. ถ้ามีโอกาส ท่านมักจะบริจาคเสื้อผ้าสิ่งของที่ ที่ใช้แล้ว แต่ยังมีสภาพดีให้คนอื่น						
24. ท่านคิดถึงคุณความดีของพ่อแม่						
25. บ่อยครั้งที่ท่านไม่สามารถหาสาเหตุของความ เครียดที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้						
26. พ่อแม่ของท่านมักจะคอยให้กำลังใจท่าน ในทุกเรื่อง						
ความมีคุณค่าเทียม						
27. โทรศัพท์มือถือ เป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ใน ชีวิตประจำวันของท่าน						
28. ท่านชอบให้เพื่อนลอกการบ้านหรือช่วยเพื่อน ทำรายงาน						
29. ท่านอยากมีเครื่องปรับอากาศทุกห้องที่ท่านใช้						

3.3 ข้อคำถามเกี่ยวกับมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น					
	จริง ที่สุด	จริง	ค่อนข้าง จริง	ค่อนข้าง ไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริง เลย
ความรู้						
30. การนำโรคไม่มามีรักษาโรคของชาวบ้านแสดงถึงความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ						
31. การปฏิบัติหน้าที่ส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงจำเป็นมากในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน						
32. ท่านมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง						
33. ท่านมีความรู้และความเข้าใจวิชาชีพของตนเอง						
34. ท่านสามารถเชื่อมโยงวิธีการเรียนรู้เข้ากับประสบการณ์ในชีวิตจริง						
ความมีคุณธรรม						
35. ในการสอบบางครั้งท่านก็เคยให้เพื่อนลอกคำตอบหรือลอกคำตอบของเพื่อน						
36. ท่านทนเห็นคนถูกเอาเปรียบหรือไม่ได้รับความยุติธรรมไม่ได้						
37. ถ้าจำเป็นจริง ๆ ท่านก็โกหกพ่อ-แม่						
มีความเพียร						
38. ท่านรักษาคำพูด คำสัญญา มีความมั่นคงแห่งความสำเร็จ						
39. ท่านมีความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรค						
40. ท่านมีความมุ่งมั่น ขยันอดทนในการทำงานและมุ่งศึกษาหาวิธีการปรับปรุงและพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง						

